

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Canisterapie v domově seniorů

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Vendula Petráková

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Benešová Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci s názvem „*Canisterapie v domově seniorů*“ jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 8. 8. 2022

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Veronice Benešové, Ph. D. za její čas, ochotu a cenné rady, které mi pomohly při psaní této práce. Také bych ráda poděkovala všem klientům v domovech pro seniory, kteří se aktivně podíleli na výzkumu. Za pomoc s praktickou částí děkuji Mgr. Jaroslavě Bickové, Ph.D., která vede organizaci Hafík. Velké poděkování patří i rodině a přátelům za podporu během celého mého studia.

Canisterapie v domově seniorů

Abstrakt

Canisterapie je aktivita, při které dochází k pozitivnímu vlivu psa na člověka. Jde o poměrně novou formu aktivizace v domovech pro seniory, která těmto lidem přináší mnoho zážitků vedoucích ke zpestření jejich dnů. Tato bakalářská práce je zaměřena na canisterapii v domově seniorů. Cílem práce bylo zhodnotit přínos canisterapie jako metody v domově seniorů. Práce se skládá ze dvou částí, a to teoretické a praktické. V teoretické části popisují pojem zooterapie. Dále je charakterizována canisterapie, její formy, metody, cíl canisterapeutických zkoušek, kontraindikace canisterapie, a také je představen průběh canisterapie u seniorů. Teoretická část dále obsahuje informace týkající se polohování. V poslední části se nachází aktivizace seniorů, jež je nedílnou součástí práce se seniory v pobytových zařízeních.

Praktická část byla zpracována kvalitativním výzkumem. Pro získání dat byla použita metoda polostrukturovaného rozhovoru složeného z 9 otázek. Výzkumný soubor tvořilo 6 komunikačních partnerů ze dvou domovů pro seniory, kteří se pravidelně zúčastňovali canisterapie alespoň po dobu jednoho roku. Získaná data byla vyhodnocena metodou otevřeného kódování s následnou kategorizací. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že canisterapie je přínosnou metodou ve všech oblastech klientova života, do níž jsem zařadila oblast fyzickou, sociální a emocionální. Největší vliv má na emocionální složku klientovy osobnosti.

Věřím, že by tato práce mohla posloužit jako informační materiál pro budoucí sociální pracovníky nebo budoucím canisterapeutům, kteří by se chtěli touto formou terapie zabývat.

Klíčová slova

Canisterapie; senior; aktivizace; zooterapie; domov pro seniory

Canistherapy in a Retirement Home

Abstract

Canistherapy is an activity in which a dog has a positive effect on a person. It is a relatively new form of activation in retirement homes providing these people with many experiences that lead to the enrichment of their days. This bachelor thesis is focused on canistherapy in a retirement home. The goal of the thesis was to evaluate the benefit of canistherapy as a method in a retirement home. The thesis consists of two parts, a theoretical and practical. In the theoretical part I describe zootherapy. It also characterizes canistherapy, its forms, methods, the goal of canistherapy tests, contraindications of canistherapy and further it includes canistherapy in seniors. Positioning is not neglected and in the last part there is the activation of seniors, which is an integral part of working with seniors in residential facilities.

The practical part consists of qualitative research. The method of semi-structured interview consisted of 9 questions was used to obtain data. The research group consisted of 6 communication partners from two retirement homes, who regularly participated in canistherapy for at least one year. The obtained data are evaluated by the method of open coding with subsequent categorization. The results of the research have shown that canistherapy is a beneficial method in all areas of the client's life, where I included the physical, social, and emotional aspect. The greatest benefit has been found on the emotional components of personality.

I believe that this thesis can serve as an information material for future social workers or even for future canistherapists who would like to deal with this method in the future.

Key words

Canistherapy; senior; activation; zootherapy; Retirement Home

Obsah

Úvod.....	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Stáří a stárnutí	9
1.2 Domovy pro seniory	9
1.3 Pojem zooterapie	10
1.3.1 Historie zooterapie	10
1.4 Canisterapie.....	11
1.4.1 Historie canisterapie	12
1.4.2 Vývoj canisterapie v České republice.....	13
1.4.3 Canisterapeutické organizace v ČR	13
1.4.4 Uplatnění canisterapie.....	14
1.4.5 Formy canisterapie.....	16
1.4.6 Metody canisterapie	17
1.4.7 Pes v canisterapii	19
1.4.8 Cíl canisterapeutických zkoušek.....	22
1.4.9 Kontraindikace canisterapie.....	22
1.4.10 Canisterapie u seniorů.....	22
1.4.11 Benefity canisterapie u seniorů.....	24
1.4.12 Polohování	24
1.5 Aktivizace seniorů.....	26
1.5.1 Druhy aktivizačních technik	28
2 CÍL A VÝZKUMNÁ OTÁZKA.....	31
2.1 Výzkumná otázka.....	31
2.2 Operacionalizace pojmů.....	31
3 METODIKA	32
3.1 Použitá metodika.....	32
3.2 Výzkumný soubor	32
3.3 Realizace výzkumu	33

3.4	Způsob vyhodnocování dat	33
3.5	Etika výzkumu	34
4	VÝSLEDKY	35
4.1	Kategorie č. 1 Realizace canisterapie.....	35
4.2	Kategorie č. 2 Vnímání těla	38
4.3	Kategorie č. 3 Pocity klientů v průběhu canisterapie.....	40
4.4	Kategorie č. 4 Přínos canisterapie.....	42
5	DISKUZE.....	44
6	ZÁVĚR	50
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	52
8	PŘÍLOHY	57
8.1	Informovaný souhlas	57
8.2	Scénář otázek k rozhovoru	58
8.3	Žádost o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce.....	59
9	SEZNAM ZKRATEK.....	60
10	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	61
11	SEZNAM TABULEK	62

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Canisterapie v domově seniorů. Canisterapií se nazývá fyzické či psychické působení psa na stav člověka. Může probíhat buď skupinovou nebo individuální formou a je přínosná pro mnohé skupiny lidí. Pro svou univerzálnost je canisterapie využívána u dětí, dospělých i seniorů, u osob s postižením a u osob sociálně vyloučených. Má také mnoho forem. V dnešní době se s canisterapií můžeme setkat ve zdravotnických, sociálních i školských zařízeních.

Canisterapie přináší obzvláště seniorům nové zážitky, témata, a hlavně pozitivní emoce, které získávají během této terapie. Canisterapeut může pomocí psa aktivovat myšlení, paměť, komunikaci nebo učení. Terapie má také vliv na motoriku (chůzi, pohyb rukou a prstů). Mnoho klientů v domovech seniorů se může cítit osaměle. Pes jim pomáhá k rychlejší adaptaci na nové prostředí a poskytuje jim společnost.

Již od dětství jsem velkým milovníkem psů, a proto jsem se rozhodla napsat o canisterapii svou bakalářskou práci, a tím spojit svůj velký koníček s oborem, který jsem se rozhodla studovat. Myslím si, že canisterapie je velice přínosná, ačkoli zatím ne moc rozšířená metoda. Proto bych byla ráda, kdyby se mi podařilo tuto metodu a její vliv dostat více do povědomí sociálních pracovníků a také široké veřejnosti. Ráda bych se v budoucnu canisterapii věnovala, a proto jsem vděčná za zkušenosti, které jsem díky psaní této bakalářské práce získala.

Canisterapie je známější u dětí nebo u osob s tělesným či kombinovaným postižením. Já mám však velice blízko k seniorům, a byla bych ráda, kdyby tato skupina tvořila mou cílovou skupinu v mém budoucím povolání. Právě proto jsem se rozhodla zpracovat tuto práci na téma canisterapie u seniorů, a tím propojit nabyté informace se svou budoucí praxí.

Věřím, že by tato práce mohla posloužit jako informační materiál, jak pro budoucí sociální pracovníky, tak i pro canisterapeuty, kteří by se v budoucnu chtěli touto metodou zabývat.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 *Stáří a stárnutí*

Stáří je stav, který vznikl procesem stárnutí. Na stáří se podílí řada okolností, mezi které řadíme zdravotní stav, životní styl, vlivy sociálně ekonomické a psychické. Všechny tyto okolnosti se vzájemně prolínají (Vosečková, 2014). Autorka dále popisuje, že stárnutí je přirozený a biologicky zákonitý proces, během kterého klesají schopnosti se přizpůsobit a snižují se funkční rezervy organismu.

Osobu starší 60 let označuje OSN (Organizace spojených národů) jako starší osobu. Z biologického hlediska je stárnutí výsledkem mnoha molekulárních dopadů na organismus v průběhu života. To může vést k psychickému a fyzickému strádání, a nakonec končí smrtí. Stárnutí je také spojeno s odchodem lidí do důchodu nebo úmrtím partnera. Stáří je také spojováno s tzv. geriatrickými syndromy. Můžeme sem zařadit malnutrici, dehydrataci nebo vyšší rizikovitost pádů (World Health Organization, 2021).

1.2 *Domovy pro seniory*

Domov pro seniory je dle zákona č. 108/2006. Sb. o sociálních službách, pobytová sociální služba. Je poskytována osobám, které mají z důvodu věku sníženou soběstačnost. Proto potřebují pravidelnou podporu a pomoc od jiné fyzické osoby.

Podle § 49 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje služba tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování;*
- b) poskytnutí stravy;*
- c) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu;*
- d) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu;*
- e) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím;*
- f) sociálně terapeutické činnosti;*
- g) aktivizační činnosti;*

h) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (§ 49 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách).

Malíková (2020) uvádí, že financování domova pro seniory probíhá pomocí příspěvku na péči, příjmů od uživatelů, státních dotací a z veřejného zdravotního pojištění. Autorka dále popisuje, že sem mohou patřit ještě jiné zdroje.

1.3 Pojem zooterapie

Bicková (2020) tvrdí, že zooterapie je rehabilitační posilující metoda, a také metoda psychosociální podpory zdraví, která je založena na vzájemném působení mezi zvířetem a člověkem. Autorka uvádí, že v zooterapii se nejvíce využívají psi a kočky. K dispozici mohou být klientům i další zvířata, například koně, malá domácí zvířata nebo papoušci (Bicková, 2020).

Cílem této terapie je zbavit se psychických či fyzických obtíží a plně se zotavit. Zooterapii lze využít v mnoha oblastech. Zvířecí přítomnost vyvolává v člověku pocit zklidnění, redukuje stres a může zpomalit krevní oběh. Tato metoda se může využít i v různých medicínských oblastech. Za přítomnosti psa člověk více komunikuje a je více motivovaný během rehabilitace (Healthline, © 2016).

Na druhou stranu však existují i nevýhody zooterapie, mezi něž se například řadí hygienické podmínky a riziko nebezpečí zranění klienta zvířetem. Další překážkou mohou být alergické reakce klienta, které mohou být způsobeny například zvířecí srstí. U zvířat, která jsou zařazována do programu zooterapie, je kontrolován jejich zdravotní stav a také chování. Během terapie nesmí dojít k týrání zvířat (Healthline, © 2016).

1.3.1 Historie zooterapie

Do povědomí se zooterapie výrazně dostala během nasazování zvířat při rehabilitaci válečných zranění. Již od 8. století byla zvířata zařazena do léčebných zařízení. Prokázání pozitivních výsledků, které vzešly ze vztahu člověka a zvířete, popsal americký psychiatr Boris Levinson (Bicková, 2020).

Během 80. a především 90. let 20. století došlo k velkému rozvoji intervence za účasti zvířat. V této době dochází také k podstatnému počínu vzniku metody zaměřené na vhodný výběr zvířat, a také k rozmachu publikační činnosti (Bicková, 2020).

Významnou událostí byl vznik organizace Pet partners, dříve Delta society. Byla to první organizace, která zpracovala publikaci Standardy praxe pro aktivity a terapii s asistencí zvířat. Neméně důležitou událostí bylo založení organizace International Association of Human Animal Interaction Organizations IAHAIO (Mezinárodní asociace organizací zabývající se vztahy mezi zvířaty a lidmi) (Bicková, 2020).

Tato organizace podporuje vědu a výzkum na mezinárodní úrovni (Bicková, 2020). Autorka dále popisuje, že pro tuto organizaci je důležitá tzv. Bílá kniha, která má za úkol definovat termíny týkající se intervence se zvířaty. Tento dokument byl přijat v roce 2013, a o pár let později byl rozšířen o dvě různé strategie One Health a One Welfare. Systematické zapojení zvířat jako terapeutů se rozvíjí až nyní. Vznikají nové organizace, nové metodiky či se rozvíjí výzkumy. Asi nejvýznamnější organizací je European Society for Animal – Assisted Therapy (ESAAT). Tato organizace nám přináší mnoho informací ohledně propagace, výzkumu či rozvoje během intervence se zvířaty (Bicková, 2020).

1.4 Canisterapie

Pojem canisterapie vznikl z latinských slov canis (pes) a terapie (léčba) (Fyzioklinika, 2022). V České republice ho poprvé použila Jiřina Lacinová v roce 1993. Tato terapie probíhá buď skupinovou nebo individuální formou (Dvořáčková, 2013).

Dle Motyčkové (2018) se jako poměrně nová forma terapie využívá canisterapie ve smyslu pozitivního působení psa na celkové fyzické a psychické zdraví člověka.

Tato forma terapie vychází z toho, že pes velice pozitivně reaguje na psychiku a sociální stránku člověka. Jejím cílem je vyvolat v člověku změny zejména v oblasti prožívání, ovlivnit motorické funkce, verbální i neverbální komunikaci. Pro některé osoby může být důležité polohování, při kterém dochází k prohřívání těla a uvolnění spasmů. Osobou vykonávající canisterapii je canisterapeut. Nejčastěji se jedná o proškoleného jedince, který se svým psem prošel canisterapeutickými zkouškami (Betlachová et al., 2015).

1.4.1 Historie canisterapie

Terapeutická schopnost zvířat byla poprvé zaznamenána koncem 19. století, a je spojena se jménem Florence Nightingaleová, která je považovaná za zakladatelku moderního ošetrovatelství. Provedla zásadní objevy týkající se AAT (Animal Assisted Therapy) (Lorraine Ernst, 2014).

Ernst (2014) vyzorovala, že malá domácí zvířata pomáhají snižovat úzkost u dětí a dospělých žijících v psychiatrických ústavech. Dále autorka uvádí že pobyt s malými zvířaty pomáhá pacientům zregenerovat se. Později se AAT začala používat při léčbě úzkostí a jako způsob relaxace (Lorraine Ernst, 2014).

Posekaná (2018) uvádí, že za významný okamžik v oblasti canisterapie je považován rok 1969, v němž americký dětský psycholog Boris Levinson zcela náhodou přišel na to, že zvíře může být přínosným spoluterapeutem u dětí s narušenou emocionální složkou osobnosti. Od tohoto roku se začíná tato metoda rozvíjet (Posekaná, 2018).

Prvním oficiálním canisterapeutickým psem se stal malý teriér Smokey v roce 1955 (viz obr. 1) (Posekaná, 2018).

Obrázek 1: První oficiální canisterapeutický pes

Zdroj: Posekaná, 2018

1.4.2 Vývoj canisterapie v České republice

Podstatnou událostí v oblasti rozvoje canisterapie v České republice byl v roce 1995 vznik AOVZ (Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům), díky které se Česká republika stala členem světové asociace IAHAIO. Cílem AOVZ bylo propagovat a prohlubovat poznatky o pozitivních efektech vzájemné působnosti mezi zvířaty a lidmi, a informovat veřejnost (Hafík, © 2021).

V roce 1997 vznikla v České republice Canisterapeutická společnost. Tu založily Lenka a Zdenka Galajdovy, které zároveň publikovaly zásadní monografie oboru (Hafík, © 2021).

Canisterapeutická společnost zde stanovila první systém udělování terapeutických ověřených listin a přinesla návštěvní program (Hafík, © 2021).

Zakladatelky společnosti realizovaly mimo jiné aktivity v oblasti informování veřejnosti i odborníků z pomáhajících profesí o problematice canisterapie. V roce 2001 došlo k ukončení činnosti (Hafík, © 2021).

Poté, v roce 2003 založila Jiřina Lacinová Canisterapeutickou asociaci, jejímž hlavním úkolem bylo sjednotit pravidla a nastavit podmínky pro realizování canisterapie. I tato organizace zanikla, a doposud v ČR neexistuje organizace takového charakteru (Hafík, © 2021).

1.4.3 Canisterapeutické organizace v ČR

V této kapitole je uvedeno několik vybraných organizací, které se zabývají canisterapií nebo zooterapií po celé České republice.

Obecně prospěšná společnost Pomocné tlapky se již od svého založení v únoru 2001 zabývá chovem, předvýchovou a výcvikem asistenčních psů. Společnost Pomocné tlapky o.p.s., poskytuje také už od roku 2001 canisterapeutické služby pomocí sítě s více jak 70 canisterapeutů po celé republice. Naši dobrovolní i odborní terapeuti vedí psy na "návštěvy" do domovů důchodců, dětských domovů, sanatorií a hospiců, ústavů pro tělesně nebo mentálně postižené a do jiných podobných zařízení (Pomocné tlapky, 2022).

Helppes je jediná profesionální nezisková organizace svého druhu v České republice, která je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb – sociální rehabilitace (Helppes, 2018).

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z. s. (dále jen Hafík) vzniklo v lednu roku 2001 v Třeboni jako organizace zabývající se výukou a testováním dobrovolníků, výcvikem canisterapeutických týmů, a především praktikováním odborné canisterapie (Hafík, 2021).

Aura Canis, z. s. - činnost spolku je zejména působení zooterapeutických týmů ve školských, sociálních a zdravotních zařízeních a v rodinách u osob s postižením a u osob sociálně znevýhodněných; dále výchova dětí a mládeže k zodpovědnému vztahu ke zvířatům, pořádání přednášek, osvětová činnost a vzdělávání v oblasti zoterapie (Aura Canis, 2016).

1.4.4 Uplatnění canisterapie

Malinčíková et al. (2012) uvádějí, že canisterapie velmi pozitivně působí na jemnou motoriku klientů, jejich kognitivní schopnosti, motivaci, společenské a sociální dovednosti, vztah ke psům a obecně pak ke zvířatům a přírodě.

Velmi užitečné je využití canisterapie jako motivačního prvku k činnosti klienta. Také má vliv na zlepšení psychického stavu klienta díky pozitivním emocím, které kontakt se psem přináší (Betlachová et al., 2015).

Malinčíková et al., (2012) říkají, že kontakt se psem přináší pozitivní rozptýlení pro lidi trpící psychickými poruchami, depresemi nebo pro ty, kteří se cítí osaměle. Autoři dále popisují, že díky tomuto efektu bývá s úspěchem využívána např. v domovech pro seniory nebo v dětských domovech. Dobře ji lze kombinovat i s jinými druhy terapie (jako podpůrná terapie během komplexní rehabilitace) (Malinčíková et al., 2012).

Dle Malinčíkové et al., (2012) může canisterapie probíhat v rámci multidisciplinárních týmů, zapotřebí je vzájemné propojení mezi psovodem, psem a případným terapeutem, který musí mít znalosti např. z oboru kynologie.

Oblasti uplatnění canisterapie

Canisterapie působí komplexně v mnoha oblastech:

1) *Oblast emočně sociální – nácvik pravidel sociálního chování, podpora schopnosti utvářet sociální vazby a vztahy, zvýšení emocionální stability, pozitivní ladění, rozvoj soběstačnosti a zodpovědnosti.*

2) *Oblast tělesná – nácvik jemné a hrubé motoriky, rozvoj grafomotoriky, podpora sebeobsluha a sebepečce, zlepšení koordinace pohybu, nácvik spontánních cílených pohybů, zvýšení stability při stoji, pohybu a sedu, uvolnění spasmů.*

3) *Oblast kognitivní (myšlení) – podporuje schopnost porozumění, soustředění, stimuluje představivost, zlepšuje orientaci v čase a prostoru, pozitivně ovlivňuje schopnost zpracování informací, které jsou přijímány smysly, zvyšování sebejistoty.*

4) *Oblast řečová – rozvoj slovní zásoby, výslovnost, plynulost řeči, aktivní řeč (Malinčíková et al., 2012, s. 285).*

Mimo tyto základní oblasti sem můžeme zařadit i další obory:

Psychologie

- Motivace k pozitivnímu chování.
- Zlepšení momentálního psychického stavu.
- Uspokojení emočních potřeb.
- Zvyšování sebedůvěry a lepší hodnocení (Stančíková et al., 2012).

Fyzioterapie – léčba fyzikálními metodami.

- Canisterapii lze použít při polohování, u onemocnění nervové soustavy či k protřénování jemné motoriky (Stančíková et al., 2012).

Speciální pedagogika

- *Lze využít u kognitivních funkcí jako je paměť nebo myšlení, jemná motorika, podpora samostatnosti, verbální i neverbální komunikace, emoční oblast, pohybová koordinace (Stančíková et al., 2012, s. 11).*

1.4.5 Formy canisterapie

a) Individuální terapie – jedná se o setkání jednoho klienta s jedním canisterapeutickým týmem. Výhodou je zaměření na individuální potřeby klienta, protože kontakt se psem probíhá mnohem intenzivněji (Motyčková, 2018). Terapeut tak lépe nastaví dílčí cíle zaměřené na konkrétní problematické oblasti (Canisterapie z.s., © 2021).

Dvořáčková (2013) uvádí, že individuální forma se používá u klientů dlouhodobě ležících, a je uskutečňována na lůžku klienta. Tento druh práce probíhá formou augmentativní či alternativní komunikace (Dvořáčková, 2013).

b) Skupinová terapie – vzájemná interakce s větším počtem klientů. Je důležité zvolit vhodný počet klientů a psů, a nezapomínat během terapie zapojit všechny klienty (Motyčková, 2018).

Mezi klienty je velmi oblíbená, protože při ní probíhají další činnosti, jako granulování, aportování nebo vodění psa na vodítku. Požadavkem je dobrý vztah mezi psy ve smečce a jejich vzájemná nekonfliktnost (Canisterapie z.s., © 2021).

c) Jednorázové canisterapeutické a kynologické aktivity – jde především o jednorázová setkání či o cyklus několika setkáních dlouhodobého charakteru. V tomto bloku jde o ukázky canisterapie s cílem povzbudit v klientovi zájem o psa, včetně porozumění (Motyčková, 2018). Dají se sem zařadit i různé přednášky či semináře (Hafík, © 2021).

d) Návštěvní program – nejrozšířenější forma canisterapie v České republice, při níž dochází k pravidelným návštěvám organizace (Hafík, © 2021). Díky zvířatům se mohou rozvíjet některé schopnosti (Motyčková, 2018).

Návštěvní program může probíhat i v domácím prostředí klienta. V tomto programu lze rozlišovat formy canisterapie – skupinovou a individuální (Canisterapie z.s., © 2021).

Velkou výhodou je, pokud do zařízení, v němž canisterapie probíhá, dochází více canisterapeutických týmů. Tím získají případní klienti možnost výběru, a zároveň, pokud se některý z týmů nemůže dostavit, nahradí ho jiný (Canisterapie z.s., © 2021). Canisterapie probíhá pod dohledem proškoleného canisterapeutického týmu (Dvořáčková, 2013). Důležité je nepřetížít psa, je doporučována přibližně jedna hodina terapie (Hafík, © 2021).

e) Pobytový program – možnost intenzivního kontaktu se psem během pobytů v přírodě, na táborech či ekofarmách (Canisterapie z.s., © 2021).

1.4.6 Metody canisterapie

Aktivity za asistence zvířat (Animal Assisted Activities – AAA)

Jedná se o bezprostřední kontakt mezi člověkem a zvířetem. Má velké využití zejména ve zdravotnických zařízeních (psychiatrické léčebny, léčebny dlouhodobě nemocných, lůžka následné péče), v zařízeních sociálních služeb (denní stacionáře, domovy pro seniory), ve školských zařízeních (dětské domovy, diagnostické ústavy, speciální školy apod.) (Florence, 2012).

Aktivity mají čtyři formy:

- **Pasivní** – při této formě se člověk do aktivity nezapojuje, ale pouze psa pozoruje, a to mu přináší příjemný prožitek.
- **Interaktivní** – dochází ke vzájemnému působení mezi člověkem a psem.
- **Rezidentní** – v tomto případě pes dlouhodobě žije v zařízení, kde o něj starají buď klienti nebo personál.
- **Návštěvní** – pes do zařízení pravidelně dochází (Mařhová, 2012).

Tato metoda canisterapie může pomoci ke snížení osamělosti a zvýšení kvality života, nálady a sociální interakce v zařízeních dlouhodobé péče a péče o seniory (Gee, 2017).

Aktivity za asistence zvířat probíhají v rozmanitých prostředích speciálně vycvičenými profesionály, poloprofesionály nebo dobrovolníky spolu se zvířetem (Motyčková, 2018).

Motyčková (2018) uvádí, že pes na klienta působí pozitivním způsobem tím, že v něm vyvolává příjemné vzpomínky, a poskytuje mu úlevu od smutku a starostí. Podle této autorky má motivační, výchovný, odpočinkový nebo terapeutický účinek, který má za následek zvýšení kvality života jedince. Cílem této metody je zvýšení osobního komfortu klienta, zaměřuje se na pozitivní aktivitu, relaxaci klienta a zlepšení kvality jeho života (Motyčková, 2018).

Zaměstnanci nemusí vést dokumentaci o procesu návštěv. Canisterapeutem nemusí být odborník, ale stačí proškolený „laik“ (Canisterapie z.s., © 2021).

Terapie za asistence zvířat (Animal Assisted Therapy – AAT)

Tato metoda náleží do léčebného procesu a provádí ji profesionál. Terapie může probíhat individuálně nebo skupinově, a to i v nejrozmanitějších prostředích. Tato metoda najde uplatnění v rehabilitaci, pracovní terapii nebo logopedii. Je vhodná pro zlepšení sebevědomí nebo vede k lepšímu vyjadřování myšlenek. Je důležité vědět, že ne každý pes se může použít pro všechny situace, protože má své silné i slabé stránky (Motyčková, 2018). Cílem této metody je posílení potřebného chování nebo utlumení nežádoucího chování klientů (Florence, 2012).

Jednou z povinností terapeuta je sestavit vhodný léčebný plán, aby se klientovi a psovi dobře spolupracovalo. V první řadě by se mělo dbát na příjemné prostředí, v němž bude pes pracovat. To můžeme zabezpečit přístupem k vodě či k volnému výběhu (Motyčková, 2018).

Terapie probíhá skupinovou nebo individuální formou. Oproti aktivitám se zvířaty jsou výsledky terapie měřitelné a pozorovatelné. U klientů se stanovují cíle, které jsou průběžně hodnoceny, a je nutno o nich vést dokumentaci (Mařhová, 2012).

Dle Mařhové (2012) je důležitá spolupráce canisterapeutického týmu se zdravotnickým personálem, fyzioterapeuty a psychology.

Do této terapie můžeme zařazovat domestikované domácí mazlíčky (např. psy, kočky, morčata), hospodářská zvířata (např. koně) a mořská zvířata (např. delfíny). Nejčastěji se používají psi (Lorraine Ernst, 2014).

Vzdělávání za asistence zvířete (Animal Assisted Education – AAE)

AAE je zaměřeno na vzdělávání a výchovu jedince (Motyčková, 2018). Tato metoda se dá velmi dobře použít u dětí se specifickými potřebami. Pes je při čtení knížek pozorným posluchačem. To dodává dítěti více sebevědomí, a také se může více uvolnit a začít komunikovat. Dalším pozitivem je, že dítě během čtení zapomíná na své omezení či obavy (Animal Angels foundation, © 2022).

Vzdělávání za asistence zvířat může ovlivnit komunikaci mezi studentem či učitelem, nebo zlepšit vztahy ve třídě. Tato metoda se stává čím dál populárnější (Machová et al., 2020).

Krizová intervence za asistence zvířete (Animal Assisted Crisis Respons – AACR)

Jak uvádí Špatenková (2017), krizová intervence znamená zásah nebo zákrok. Dle autorky ji můžeme popsat jako pomoc osobám, které se nacházejí v krizi, která vyvolává pocit strachu, nervozity a ohrožení. Také to může znamenat, že mezi jedince a jeho krizi vstoupí krizový intervent (Špatenková, 2017).

Probíhá tak, aby se zmírnil bezprostřední dopad krize na psychiku jedince. Jedná se o osoby, které se buď nacházejí přímo v krizi, nebo u nich krize již proběhla (Motyčková, 2018). Canisterapeutický tým je nápomocen při stabilizaci stavu a přenesení oběti do specifické lokality. Tato metoda se nejčastěji využívá u seniorů či dětí (Canisterapie z.s., © 2021).

Canisterapeutický tým může být nápomocný i členům Integrovaného záchranného systému (Canisterapie z.s., © 2021). Motyčková (2018) uvádí, že značným úskalím této terapie může být nasazení canisterapeuta se psem do neznámého prostředí. Při této metodě jde hlavně o odbourávání stresu (Motyčková, 2018).

1.4.7 Pes v canisterapii

Psi, kteří se vybírají ke canisterapii, musí splnit speciální zkoušky. Důležitá je povaha a poslušnost. Významnou roli zde hraje také zákon na ochranu zvířat proti týrání a zákon o veterinární péči (Florence, 2012).

Výběr vhodného psa pro canisterapii není vůbec jednoduchý, protože je zde mnoho faktorů, které mohou povahu psa ovlivnit (Motyčková, 2018). V dnešní době existuje nemálo organizací, které nabízejí různé kurzy či školení (Canisterapie z.s., © 2021). Canisterapeutické zkoušky vycházejí ze zkušebního řádu Delta Society. Cílem zkoušek je zjistit, zda je zvíře vhodné pro práci v terapii tak, aby splňovalo všechny základní předpoklady (Anitera, © 2009).

Pro canisterapii se nehodí psi s předešlou negativní zkušeností, případně psi, kteří jsou vycvičeni pro služební účely, do nichž patří i obrana a útok na člověka (Betlachová et al., 2015).

Pes, který bude vyhovovat pro canisterapii musí mít:

- výbornou zdravotní i psychickou kondici;
- přijatelný věk – minimálně 15 měsíců, horní věkovou hranici stanovuje jen zdravotní stav psa;
- sebevědomé, vyrovnané a poklidné chování – k lidem i ostatním zvířatům;
- výbornou poslušnost a dobrou spolupráci se svým psovodem, věřit mu a mít v něm oporu;
- schopnosti pro kontakt - např. aby se pes nechal podrbat či pohladit;
- kamarádkou a milou povahu (Anitera, © 2009);
- být zvyklý na pohyb v cizím prostředí, na různé pachy, nebo na náhlé pohyby klienta (Motyčková, 2018).

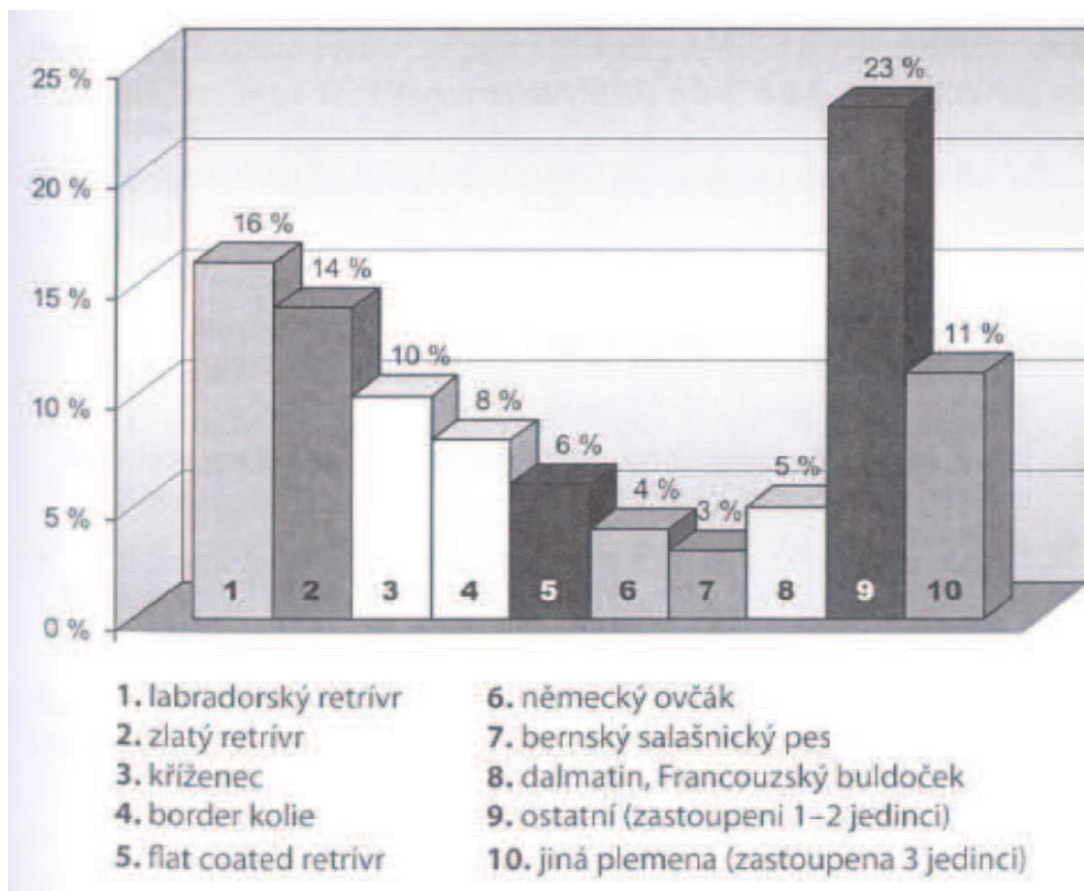
Významným kritériem při výběru vhodného psa je jeho charakter. Je potřeba vnímat jeho temperament a zaměřit se na způsob jeho výchovy. Pes musí během zkoušek projít mnohými nástrahami, jako jsou různé podněty (zvuky, pohlázení, nesení). Musí si také poradit s případným invalidním vozíkem či jinou kompenzační pomůckou (Torrey, 2020).

Důležitou úlohu hraje i povaha majitele. Pes musí vědět, že se na svého majitele může kdykoliv obrátit (zejména v nelehkých situacích), a musí majiteli důvěřovat. Primárním předpokladem dobré spolupráce je i dostatek pozornosti věnované potřebám psa (Bicková, 2020).

Vhodným plemenem může být v podstatě jakýkoli pes. Mezi větší plemena patří zlatí retrívři, pudlové a labradoři. Z menších bývají využíváni pudlové nebo pomeriani. Tito psi totiž nepotřebují tolik prostoru u klienta (Torrey, 2020).

Největší procento psů využívaných pro canisterapii v ČR (viz. obr. 2) tvoří labradorský retrívř (16 %), dále pak zlatý retrívř (14 %), kříženci (10 %), border kolie (8 %), flat coated retrívři (6 %), němečtí ovčáci (4 %), bernští salašníčtí psi (3 %), francouzský buldoček a dalmatin (5 %), 11 % beagle, bruselský grifonek, kavalír king charles španěl, staffordširský bulteriér, yorkširský teriér.

Zbýlých 23 % tvoří 10 plemen, do nichž jsou zařazeni belgický ovčák, border teriér, kokršpaněl, krátkosrstá kolie, německý boxer, foxteriér, novofundlandský pes, rhodeský ridgeback, pudl a rotvajler (Svobodová a kol., 2013, s. 10).

Obrázek 2: Využití psů ke canisterapii

Zdroj: Svobodová a kol., 2013

Existují psi s terapeutickým posláním, kteří jsou určeni k mazlení a hlazení. Jejich působení se používá ke zlepšení stavu nemocných, v domácnostech a v zařízení sociální či zdravotní péče. Tito psi pracují sami nebo se skupinou psů. Pes s terapeutickým posláním by měl být schopný dlouho vydržet mazlení od klienta. Pro psa je to velmi náročné, takže se po sezení musí odreagovat (Motyčková, 2018).

Odreagování může probíhat formou hry s hračkami, procházkou nebo odpočinkem. Pes musí mít k dispozici vodu, potravu a měl by mít jednoho stálého pána, kterému důvěřuje (Motyčková, 2018).

Dále existují psi průvodci. Ti jsou vycvičeni podle speciálního individuálního výcviku dle druhu postižení a potřeb člověka, kterému budou pomáhat (Motyčková, 2018).

1.4.8 Cíl canisterapeutických zkoušek

Cílem canisterapeutických zkoušek je vyřadit psa, který neprojevuje zájem o kontakt s lidmi, agresivního psa (ten představuje velké nebezpečí pro klienta), psa se špatným zdravotním stavem nebo psa se psovodem, který nerespektuje zásady správného chování ke svému psovi (Anitera, © 2009).

1.4.9 Kontraindikace canisterapie

Kontraindikace je stav, při němž musí dojít k přerušení canisterapie. Máme dvě formy – absolutní a relativní. Do absolutních se zařazují například alergie a vliv náboženství (některá náboženství neuznávají psa za čisté zvíře). Do relativních patří strach ze psa, který se může postupně zmírňovat a zlepšovat (Bicková, 2020).

Jedním z limitů může být také financování psa. To zahrnuje krmivo a veterinární či jiné zdravotní služby. Dalším omezením může být obava ze psů, proto se canisterapie nemohou účastnit všichni jedinci (Bicková, 2020).

Dalším významným faktem je závazek vůči psovi. I když je dobře a spolehlivě vychovaný, je to stále zvíře, kterému se nemusí vše líbit. Mezi kontraindikace patří i překážky medicínského charakteru vylučující kontakt zvířete a klienta. Při canisterapii může dojít k tomu, že klient nejeví zájem o psa (či naopak), a proto je důležité respektovat i sympatie zvířete (Procuretherapy, 2021).

Před canisterapií je důležité zvážit rizika a přínosy obou stran. Musíme vnímat možnosti cílového zařízení, jak prostorové, tak i personální. Cíl canisterapie musí vycházet z dovedností, schopností a potřeb konkrétního klienta. Velice důležitý je individuální přístup (Bicková, 2020).

1.4.10 Canisterapie u seniorů

Pes je u seniorů velkým pomocníkem. Nabízí pomoc s odbouráním strachu a je pro člověka milým společníkem. Může pomoci s komunikací a nabízí téma k rozhovoru. Senior vnímá potřebu cítit za psa zodpovědnost. Se psem může jít na procházku a tím omezit svou sociální izolaci. Mnoho seniorů mohlo mít v raném věku zvíře, a proto může v člověku vyvolat hezké vzpomínky (Bicková, 2020).

Canisterapie působí na fyzické zdraví člověka a při práci se seniory pomáhá s řešením psychologických a integračních problémů (Dvořáčková, 2013).

Tato metoda je přínosná:

- *při navazování kontaktů s těžce komunikujícími seniory;*
- *s depresivními seniory;*
- *v rehabilitační praxi;*
- *v socioterapii;*
- *při výskytu apatie;*
- *u dlouhodobě nemocných;*
- *jako součást komplexní terapie v geriatrici (Dvořáčková, 2013, s. 87).*

V domovech pro seniory se za cíl canisterapie považuje zlepšení kvality života klientů. Canisterapie vede ke smysluplnému trávení jejich volného času, ke zmírnění stresu či k trénování pozornosti. U klientů, kteří jsou upoutáni na lůžko, může být použita metoda polohování (Bicková, 2020).

Nadace Pets for the Elderly Foundation, celostátní charitativní organizace, má za cíl spojovat seniory s terapeutickými zvířaty. Jejich studie ukázaly zjevné benefity vyplývající z práce mezi terapeutickými zvířaty a klienty (White, 2020).

Dle Kodýmové (2016) je velmi zajímavá studie, v níž se poukazuje na fakt, že pokud měl starší člověk v minulosti psa nebo kočku, může jejich přítomnost ve stáří pozitivně ovlivnit i zvládnání denních činností. Autorka mezi ně řadí i braní léků nebo schopnost přípravy jídla. Neméně významnou informací obsaženou ve studii bylo také zlepšení pohody klientů (Kodýmová, 2016).

U klientů s demencí může zvíře uklidňovat ty pacienty, kteří mají problém s používáním jazyka a zlepšit u nich komunikaci (American Senior Communities, 2014).

Fine (2010) uvádí, že pokud přihlédneme k věku, jsou senioři neustále rostoucí skupinou populace, u níž zvířata mohou hrát podpůrnou roli. Autor dále uvádí, že kvůli stárnutí může být tato skupina obyvatel zasažena velkými ztrátami. Jejich okolí se mění, protože opouštějí zaměstnání, ztrácejí přátele nebo se stěhují do menších měst či domů (Fine, 2010).

Omezení mobility či ztráta energie může starší lidi vyřadit ze společenských aktivit. Zejména u seniorů, kteří žijí osamoceně, se může rozvinout strach ze samoty nebo deprese. Zvířecí terapie zmírňuje příznaky deprese a úzkosti (White, 2020).

Mezi další rizikové faktory patří nedostatek společnosti, deprese, anebo ztráta sociálních opor. Proto se může zvyšovat počet sebevražd či výskyt nepřizpůsobivého chování. Zvířata těmto lidem pomáhají tím, že jim dělají společnost (Fine, 2010).

1.4.11 Benefity canisterapie u seniorů

Fyzické benefity

- 1) Zdravé srdce – interakce mezi zvířetem a klientem snižuje krevní tlak a cholesterol;
- 2) Zlepšení aktivity – chození a hraní si se psem zvyšuje intenzitu cvičení, člověk má díky přítomnosti psa tendence vyrazit na procházku;
- 3) Zdravé návyky – jedinci, kteří mají mazlíčka, se o sebe lépe starají, a díky péči o ně (krmení, hry, čištění) mají nějakou denní rutinu (White, 2020).

Sociální a emoční benefity

- 1) Rostoucí interakce – chození na procházky zlepšuje u seniora interakci mezi sousedy;
- 2) Snížená osamělost – pes nahrazuje majiteli společnost a nabízí mu prostor pro aktivitu;
- 3) Snížení stresu – přítomnost psa zvyšuje hladinu serotoninu – hormon štěstí, který snižuje stres a zmírňuje úzkost;
- 4) Zvýšené sebevědomí – díky psovi se seniori cítí potřební;
- 5) Pocit potřeby – zvíře dává člověku povinnost vstát a postarat se o něj. To zmírňuje celkové příznaky deprese a odstranění pocitu bezmoci (White, 2020).

1.4.12 Polohování

Metoda polohování existuje díky americkému osteopatovi Dr. Lawrenci Jonesovi již od 50. let 20. století (Anitera, 2009). Dle Bickové (2020) se jedná o velmi konkrétní metodu canisterapie, při níž dochází k přímému setkání mezi klientem a psem. Během polohování dochází k velice blízkému kontaktu mezi těmito účastníky, a proto je vhodné mezi nimi vybudovat vztah důvěry (Bicková, 2020).

Pro tuto terapii je vhodné obstarání klidné místnosti a zajištění příjemné teploty. Polohování probíhá většinou na zemi na měkké podložce. Při této metodě dochází k ideálnímu kontaktu v takové poloze, v níž může klient od psa přijímat teplo a zároveň vnímat jeho tep a dech. Pro udržení tepelného komfortu můžeme použít deku (Bicková, 2020).

Na polohování by měl být vymezen dostatek času, a to minimálně 30 minut. Při této metodě může dojít k velkému množství fyzických nebo psychických nepohod klienta či psa. Pokud některá z těchto situací nastane, je polohování ihned přerušeno nebo ukončeno (Bicková, 2020).

Metoda může být účinná u klientů s Parkinsonovou chorobou, u nichž se často vyskytuje třes (Anitera, © 2009). Největší přínos má polohování u tělesně postižených jedinců, kteří trpěli svalovými křečemi nebo třesem (Betlachová et al., 2015).

Podle Bickové (2020) dělíme polohování na dvě techniky – polohování relaxační a polohování rehabilitační. Autorka uvádí, že cílem relaxačního polohování by mělo být dosažení pocitu relaxace a zklidnění. Výhodou může být i to, že si polohu mohou zvolit klienti sami dle své potřeby (Bicková, 2020).

Rehabilitační polohování má za cíl zlepšení či udržení fyzického stavu klienta a musí být domluveno s fyzioterapeutem. Právě on vybere správné polohy pro konkrétního jedince. V ideálním případě je dobré, aby se fyzioterapeut podílel při realizaci této metody. Pro fyzioterapeuta může metoda polohování sloužit jako podpůrná rehabilitační metoda, a vést tak k usnadnění fyzioterapie (Bicková, 2020).

Bicková (2020) uvádí, že polohování slouží k oživení mimiky, zlepšení zrakového kontaktu, a díky vyšší tělesné teplotě psa, než člověka dochází k prohřátí svalů a tím ke zlepšení hybnosti (viz obr. 3).

Dále Bicková (2020) popisuje, že do základních poloh patří poloha, při níž se pes nachází pod dolními končetinami klienta v místě podkoleních jamek. Autorka udává i polohu, při které je pes umístěn u čelní či zádové strany klienta.

Při některých polohách lze využít jednoho klienta a několik psů (Bicková, 2020).

Je důležité nespěchat a nechat klienty v poloze dostatečně dlouhou dobu, aby se polohování stalo účinným, a je potřeba dávat pozor, aby nedocházelo k přetěžování psa (Bicková, 2020).

Obrázek 3: Uvolnění spasmů

Zdroj: Florence – odborný časopis pro nelékařské obory, 2012

1.5 Aktivizace seniorů

Kapitola byla zařazena z důvodu důležitosti aktivizace seniorů, kteří jsou klienty domovů pro seniory. Canisterapie je také nedílnou součástí aktivizačních metod v těchto zařízeních jako další zmiňované aktivizační činnosti. Canisterapie většinou doprovází všechny aktivizace.

Aktivizace seniorů v pobytových zařízeních spadá do celkového procesu plánování sociálních služeb. Umožňuje člověku žít způsobem, který je pro něj důležitý. Proto je potřeba znát potřeby a přání konkrétního klienta (Dvořáčková, 2013).

Dvořáčková (2013) uvádí, že nevhodná aktivizace může být neúčinná a v krajním případě může i ublížit. Autorka dále tvrdí, že aktivity jsou důležité pro psychickou i fyzickou stránku člověka.

Možným způsobem je aktivizace seniorů v širším slova smyslu, která zahrnuje příjemné trávení volného času a rozvoj pohybových aktivit (Dvořáčková, 2013). Aktivity probíhají zejména v denních stacionářích či domovech pro seniory (Motyčková, 2018). Pro dosažení spokojenosti klienta by měla být aktivita příjemná, dobrovolná a vést k pozitivnímu účinku pro všechny zúčastněné (Dvořáčková, 2013).

Aktivity probíhají pod dohledem aktivizačních pracovníků, kteří jsou vzděláni v oblasti zaměřené na péči o seniory. Nutné jsou také jejich znalosti základní terminologie týkající se fyziologie stáří a projevů onemocnění v seniorském věku. Stupně vzdělání těchto pracovníků mohou být různé – vyšší odborné nebo vysokoškolské v příbuzných oborech, například sem patří speciální pedagogika, ergoterapie či sociální pedagogika (Motyčková, 2018).

Aktivizace může probíhat na dvou úrovních. První úroveň představuje preventivní program, který má dopad na zdravou stárnoucí populaci. Druhou úrovní je léčebný program. Ten se zaměřuje na seniory s onemocněním. Léčebné programy je možné použít jako sekundární prevenci, např. pro osoby s demencí k zamezení nepříznivého vývoje nemoci (Motyčková, 2018). Domovy pro seniory poskytují také péči o seniory, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu postižení nebo typu demence, v situacích, kdy nejsou schopni se o sebe sami postarat a vyžadují asistenci. Česká republika začíná rozvíjet aktivity, při kterých se mohou senioři sdružovat se širším okolím (Mojžíšová, 2018).

Seniorům mohou být nabídnuty návštěvy dobrovolníků, studentů či setkávání s příbuznými. To vede k propojení seniorů se širší veřejností, což může předcházet sociálnímu vyloučení seniorů. Mnoho aktuálních metod se zaměřuje na individuální přístup k jedinci a čerpání z jeho životních příběhů (Mojžíšová, 2018).

Mojžíšová (2018) uvádí, že cílem těchto aktivit je co nejdelší zachování soběstačnosti klienta.

1.5.1 Druhy aktivizačních technik

Muzikoterapie

Tato technika patří do oblasti tzv. expresivních terapií. Znamená to, že tato terapie vyniká výrazovými uměleckými prostředky. V doslovném překladu představuje muzikoterapie léčení nebo pomoc člověku hudbou (Dvořáčková, 2013).

Existuje několik technik muzikoterapie. Pro aktivní seniory se hodí technika aktivní. Do této skupiny spadá společné zpívání nebo hraní na různé nástroje. Další možností je muzikoterapie pasivní, která je určena především pro klienty s různou formou postižení a dále také pro seniory. Při ní je vhodné v místnosti zhasnout světla a zavřít okna, aby nedocházelo k narušení terapie (Dvořáčková, 2013).

Tato terapie nabízí různé formy: *Poslech hudby, tvorbu hudby, zpěv či pohyb na hudbu* (Dvořáčková, 2013, s. 63).

Muzikoterapii dělíme podle počtu klientů na tři formy:

- *Muzikoterapie individuální – pracuje pouze s jedním klientem. Tito klienti většinou vyžadují individuální přístup a je možné spojovat muzikoterapii individuální s muzikoterapií párovou i kolektivní.*
- *Muzikoterapie párová – pracuje s dvěma klienty současně, ale stejně musíme použít individuální přístup. Tato terapie je prospěšná při řešení vztahových problémů.*
- *Muzikoterapie skupinová – pracuje se skupinou klientů* (Dvořáčková, 2013, s. 64).

Pohybové aktivity a taneční terapie

Tyto aktivity mají za cíl příjemně trávit volný čas a zlepšovat pohybovou stránku. Dále mají funkci společenskou, rehabilitační či rekondiční. Pohybové aktivity dělíme do několika okruhů: léčebná tělesná výchova, zdravotní tělesná výchova, habituální pohybová aktivita a rekreační sport (Dvořáčková, 2013). *Mezi pohybové aktivity patří procházky, chůze, jízda na kole nebo plavání* (Motyčková, 2018, s. 72).

Arteterapie

Arteterapie využívá kreslení k osobnímu vyjádření a nebere ohled na estetický výsledek. K individuálním cílům patří relaxace, rozvoj fantazie a osobnosti (Dvořáčková, 2013).

Mezi sociální cíle řadíme navázání kontaktu, zapojení do skupiny, komunikaci a vytváření sociální podpory. Tato terapie může probíhat formou individuální nebo skupinovou (Dvořáčková, 2013).

Dramaterapie

Při dramaterapii dochází ke ztvárnění pocitů a k sebepoznání. Díky této metodě mohou klienti vyjádřit své pocity či emoce, které nejsou schopni sami verbálně pojmenovat (Dvořáčková, 2013).

Kognitivní trénink

Motyčková (2018) uvádí, že se tato metoda zaměřuje na rozvoj, procvičování a aktivování mozkových funkcí. *Mezi mozkové funkce patří paměť, pozornost a koncentrace, rychlost myšlení a porozumění informacím, exekutivní funkce, vyjadřovací schopnosti a porozumění řeči, prostorová orientace a vnímání* (Motyčková, 2018, s. 19). Cílem tréninku je zlepšit nebo alespoň udržet stávající schopnosti klienta. V rámci prevence stárnutí je toto nejúčinnější metoda. Mezi aktivity kognitivního tréninku patří cvičení, učení, čtení, skládání slov nebo hádanky (Motyčková, 2018).

Reminiscenční terapie

Reminiscence v překladu znamená vzpomenout si. Při práci se seniory se používá, aby si klienti mohli rozpomenout na své události ze života. Přínosem této metody je poznání člověka a tím i navázání vztahu s ostatními (Motyčková, 2018).

Vzpomínky nám přinášejí informace o klientovi, a to může vést k lepšímu vztahu mezi pracovníkem a seniorem. Cílem je vyvolat v člověku příjemné vzpomínky. Při reminiscenci se uplatňují individuální rozhovory, různé hry, aktivity či mezigenerační programy. Mezi témata reminiscence patří důležitá životní stádia: první lásky, bydlení, doprava, práce, společenský život, rodinný život nebo témata spojená s ročním cyklem. Důležitou součástí pro navození vzpomínek jsou různé podněty (Motyčková, 2018).

Ty dělíme na:

- *vizuální – fotografie, vysvědčení, nářadí;*
- *zvukové – básně, známé písně, zvuky přírody;*
- *vůně a chutě – květiny, seno, pachy koření;*
- *doteky a pohyby – houpání, tanec, bazální stimulace (Motyčková, 2018, s. 122).*

Špatenková (2011) udává, že díky reminiscenci se může rozvinout lepší vztah mezi uživatelem služby a pečující osobou.

Senzorická stimulace (smyslová stimulace)

Můžeme ji zařadit jako součást kognitivního tréninku a reminiscenční terapie, nebo ji aplikovat samostatně. Cílem je stimulovat jeden nebo více smyslů. Příkladem multisenzorické stimulace je metoda Snoezelen. Snoezelen probíhá ve speciální místnosti, v níž se můžeme zaměřit na více smyslů zároveň. Obvykle se zde využívá aromalampa k navození příjemné atmosféry, dále světelné koule, řetězy, projektory. Svou roli hraje také pohodlný nábytek sloužící k relaxaci (Motyčková, 2018).

2 CÍL A VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit přínos canisterapie jako metody v domově seniorů.

2.1 Výzkumná otázka

1) Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory?

Dílní výzkumné otázky

1) Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory po fyzické stránce?

2) Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory po emocionální stránce?

3) Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory po sociální stránce?

2.2 Operacionalizace pojmů

Fyzická stránka – pro účely této bakalářské práce je za fyzickou stránku považován nácvik jemné a hrubé motoriky, zlepšení pohybu, uvolnění svalů a zlepšení stability při pohybech (Malinčíková et al., 2012).

Emocionální stránka – pro účely této bakalářské práce je za emocionální stránku považováno rozvíjet představivost a utvářet si vzpomínky. Dále se sem řadí emoce a pocity (Malinčíková et al., 2012).

Sociální stránka – pro účely této bakalářské práce je za sociální stránku považován rozvoj komunikace mezi ostatními, vytvářet a udržovat si sociální vazby, nebo rozvíjet soběstačnost (Malinčíková et al., 2012).

3 METODIKA

3.1 Použitá metodika

Pro výzkumnou část této bakalářské práce byla zvolena strategie kvalitativního výzkumu. Jako metoda sběru dat byla využita technika polostrukturovaného rozhovoru. Ten byl realizován s klienty v domovech seniorů.

Polostrukturovaný rozhovor je dopředu připravený dle zvoleného systému, ale k dispozici je možnost do rozhovoru vstupovat a doplňovat jej podle potřeby. Je doporučováno nahrávat každý rozhovor na záznam. S tím souvisí nutnost souhlasu komunikačního partnera. Tento druh sběru dat vyžaduje velké komunikační schopnosti tazatele (Malíková, 2020). Scénář otázek k rozhovoru je uveden v příloze č. 8.2. Komunikační partneři byli vyzýváni k rozvedení odpovědí. Proto jsem pokládala případné doplňující otázky.

Pro výběr výzkumného souboru jsem zvolila metodu záměrného výběru. Záměrný výběr znamená, že bez použití specifických metod vybíráme mezi náhodnými účastníky výzkumu toho, který s daným výzkumem souhlasí a je pro podíl ve výzkumu vhodný. Metoda sběru dat je zvolena v případě, pokud jsou osoby dobře dostupné (Miovský, 2006).

3.2 Výzkumný soubor

Základním kritériem pro výběr výzkumného souboru byly sociální služby poskytované domovy pro seniory v Jihočeském kraji. Dalším kritériem bylo pravidelné realizování canisterapie alespoň po dobu jednoho roku. V mé bakalářské práci byla zkoumaným souborem homogenní skupina komunikačních partnerů. Jednalo se o seniory, kteří bydlí v domově pro seniory.

Při výběru komunikačních partnerů byla stanovena tato kritéria a podmínky:

- klient domova pro seniory;
- je pravidelným a aktivním účastníkem canisterapie po dobu nejméně jednoho roku a je schopný přijít na canisterapii;
- nemá diagnostikovanou narušenou komunikační schopnost.

Do výzkumného souboru bylo zahrnuto šest žen. Z toho čtyři ženy byly uživatelkami zařízení č. 1 a dvě ženy byly uživatelkami zařízení č. 2.

3.3 Realizace výzkumu

Výzkum byl prováděn od února do března roku 2022 ve dvou domovech pro seniory. O pomoc s výběrem zařízení, v nichž se realizuje canisterapie, jsem požádala paní doktorku Bickovou, která vede canisterapeutické sdružení Hafík. Díky ní jsem obdržela seznam zařízení poskytujících tuto službu v Jihočeském kraji. V návaznosti na to jsem telefonicky či e-mailem kontaktovala všechny sociální pracovnice a požádala je o spolupráci. Z oslovených zařízení mým požadavkům a kritériím (viz kapitola 3.2) pro výběr komunikačních partnerů vyhověly dva domovy pro seniory, které s prováděním výzkumu souhlasily.

Sociální pracovnice mi následně doporučily klienty. Za velkou výhodu jsem považovala to, že rozhovory mohly probíhat na pokojích klientů, tedy v prostředí jim dobře známém. Také bylo k dispozici dostatečné časové období. Délka rozhovorů s komunikačními partnery nepřesáhla 10 minut.

Všichni komunikační partneři byli nejprve seznámeni s obsahem mé bakalářské práce, také byli ujištěni, že data, která budou během rozhovoru získána, budou použita pouze pro účely této práce. To potvrdili podepsáním informovaného souhlasu.

3.4 Způsob vyhodnocování dat

Data, která byla získána přes osobní rozhovory v domovech seniorů, byla zaznamenána na hlasový záznamník. Nakonec bylo samotné vyhodnocování dat prováděno procesem otevřeného kódování. Po procesu otevřeného kódování byly vytvořeny kategorie. Pro přehlednost byla z kategorií vytvořena schémata, která byla zpracována v aplikaci Word Excel.

Na základě kritérií bylo vybráno 6 vhodných komunikačních partnerů. Pohlaví, věk a délka pobytu v konkrétním zařízení je uvedeno v tabulce č. 1.

Tabulka 1: Struktura výzkumného souboru

KOMUNIKAČNÍ PARTNER	ZAŘÍZENÍ ČÍSLO	POHLAVÍ	VĚK	DÉLKA POBYTU V DOMOVĚ PRO SENIORY
Komunikační partner č. 1	1	Žena	81	6 let
Komunikační partner č. 2	1	Žena	73	3 roky
Komunikační partner č. 3	1	Žena	75	4 roky
Komunikační partner č. 4	2	Žena	80	3 roky
Komunikační partner č. 5	2	Žena	77	10 let
Komunikační partner č. 6	2	Žena	79	2 roky

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce č. 1 je uvedeno celkem 6 komunikačních partnerů, kteří tvořili můj výzkumný soubor. Všichni komunikační partneři byly ženy. Další informace, které jsou uvedeny v tabulce jsem potřebovala k tomu, aby tito komunikační partneři splňovali kritéria výzkumu, která jsou charakterizována v této kapitole.

3.5 *Etika výzkumu*

Na začátku každého rozhovoru byli komunikační partneři seznámeni s obsahem mé bakalářské práce. Vždy byli tázáni, zda souhlasí s provedením zvukové nahrávky a byli informováni o anonymnosti rozhovorů a také o tom, že získané informace budou sloužit pouze pro zpracování mé bakalářské práce. Všichni komunikační partneři poskytli souhlas, který potvrdili svým podpisem informovaného souhlasu. Informovaný souhlas je součástí přílohy č. 1.

4 VÝSLEDKY

V této kapitole jsou uvedeny výsledky mého výzkumu. Ty jsou zaneseny do jednotlivých schémat, která jsou následně okomentována. Pro větší přehlednost a jednoznačnost je dále v textu u komunikačních partnerů uvedena pouze zkratka KP 1 – KP 6.

Na základně otevřeného kódování vznikly tyto kategorie:

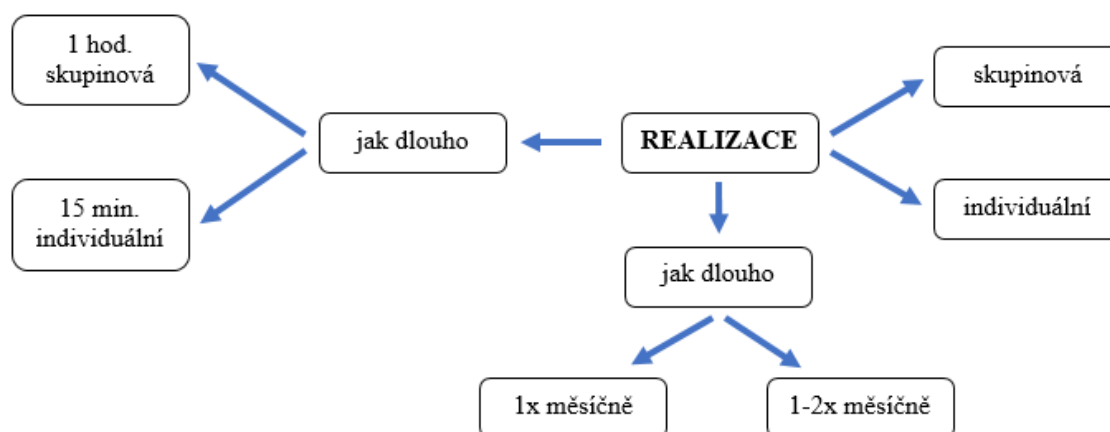
Kategorie č. 1 Realizace canisterapie

Kategorie č. 2 Vnímání těla

Kategorie č. 3 Prožívání u klientů během canisterapie

Kategorie č. 4 Přínos canisterapie

4.1 Kategorie č. 1 Realizace canisterapie

Obrázek 4: Realizace canisterapie

Zdroj: vlastní výzkum

Obrázek č. 4 zobrazuje kategorii Realizace canisterapie. V rámci této kategorie je popsáno: jak často, jak dlouho a jakou formou se canisterapie realizuje ve vybraných domovech pro seniory. Informace, které jsem získala z obou zařízení, se v některých oblastech lišily. Zařízení č. 1 uvedlo, že, canisterapií se vždy účastní kromě psa a psordova také aktivizační pracovnice, případně instruktorka sociální péče nebo fyzioterapeutka. Ta dohlíží na to, aby vše probíhalo bez komplikací a všichni byli spokojení.

U canisterapií se obvykle střídají skupinové terapie, které probíhají ve společenské místnosti a účastní se jich většinou soběstačnější a mobilnější klienti. Pak zde probíhají individuální terapie, při nichž canisterapeutický pes přijde k seniorovi přímo na pokoj a věnuje se tak každému klientovi zvlášť. To oceňují hlavně klienti ležící na lůžku.

V jednom ze zařízení využívají dvě skupinky canisterapeutických psů – dochází k nim dva psi plemene samojed, kteří jsou srstnatí, a klienti je mohou díky tomu hladit a česat. Jak dodává KP 5:., *To víte, on má ten pejsek strašně moc chlupů a my si ho vždycky hladíme a češeme ho. Nebo mu házíme míčky.*“ Mimo to je možné provádět pomocí těchto psů polohování. Druhou skupinou psů jsou jezevčáci, kteří se používají pro individuální terapie, a díky jejich velikosti jsou vhodné k terapii na lůžku, kde se nechají klidně hladit. Komunikační partneři se shodují, že když psi přijedou, je jich všude plno.

Četnost canisterapie se odvíjí od počtu canisterapeutických týmů v okolí daného domova pro seniory. V zařízení č. 1 canisterapie probíhá 1x až 2x do měsíce. Od sociálních pracovníc jsem získala informaci, že jim aktuálně pomáhá projekt „Ježíškova vnučata“ a Nadační fond Českého rozhlasu. Díky nim se u nich terapie může konat častěji, zejména pak za pomoci jejich finanční podpory.

Osobně právě tuto skutečnost vnímám jako velmi dobrou věc, která podpořila canisterapii i v průběhu jara 2022 během pandemie Covid-19.

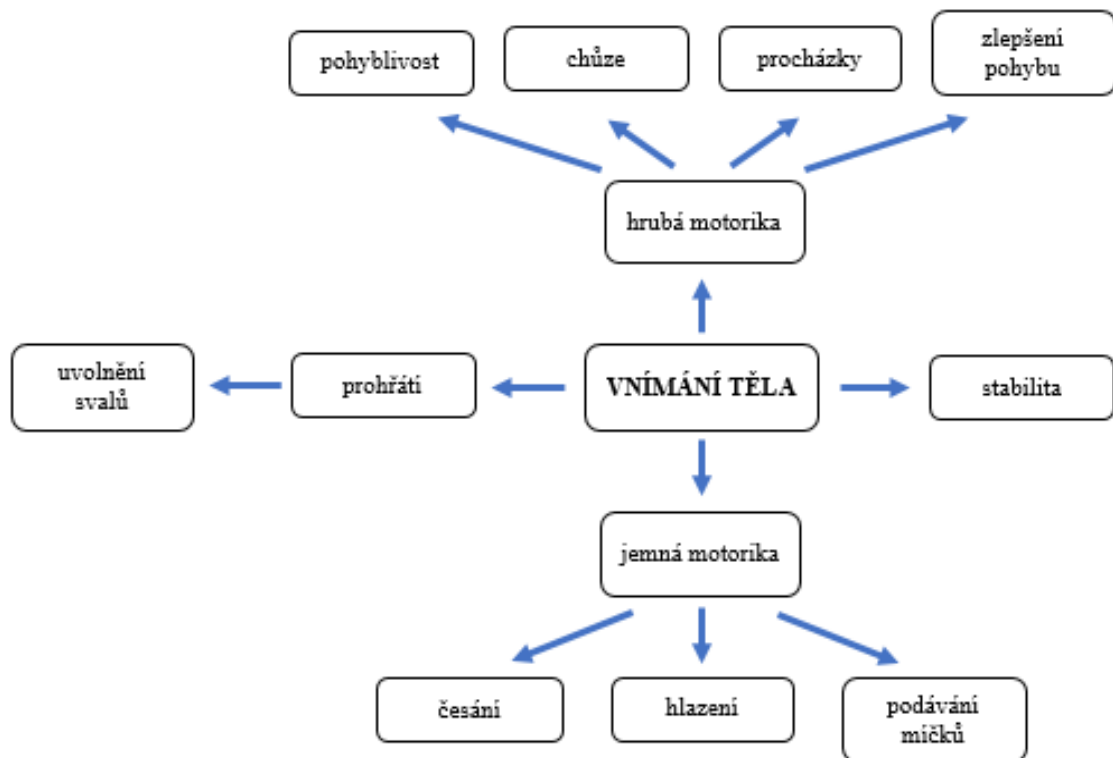
Komunikační partneři měli shodu v pozitivním hodnocení skupinové canisterapie, a to zejména v benefitu společného trávení času s ostatními a možnosti vzájemné komunikace. Někteří by byli dokonce raději, kdyby trvala ještě déle. Skupinová terapie probíhá obvykle hodinu a účastní se jí 10 až 12 klientů najednou. Individuální terapie vedená s jedním klientem trvá přibližně 15 minut.

V zařízení č. 2 byla velkým přínosem aktivita samotné paní ředitelky, jejíž pes, který je součástí canisterapeutického sdružení Hafík, se každý den v domově pro seniory pohybuje. Díky tomu s ním mohou být komunikační partneři v každodenním kontaktu, pohladit si ho nebo si s ním popovídat.

V tomto zařízení probíhají taktéž skupinové i individuální terapie. KP 4 mi sdělila, že:., *Na poslední návštěvě v domově byli dva malí psíci, kteří se více hodili k individuální canisterapii, protože se vešli do postelí k ležícím klientům.*“

Jak již bylo uvedeno výše, do zařízení chodí spolu s paní ředitelkou i její pes. Samotná, tedy řízená canisterapie, zde probíhá jednou měsíčně. Komunikační partneři se v zařízení č. 2 mohou účastnit obou forem canisterapie – individuální i skupinové. Skupinová terapie trvá v obvyklých případech 60 minut, dochází na ni přibližně 10 klientů současně, v závislosti na jejich časových možnostech. Individuální terapie probíhá 20 minut, účastní se jí jeden klient a jeden pes.

4.2 Kategorie č. 2 Vnímání těla

Obrázek 5: Vnímání těla

Zdroj: vlastní výzkum

Obrázek č. 5 popisuje kategorii Vnímání těla. V rámci této kategorie je podrobněji rozvedeno několik bodů, které souvisí s vnímáním těla během působení canisterapie. Z teoretické části práce vyplývá, že fyzická stránka je pro tuto skupinu klientů velice důležitá, protože se díky pohybu udržují v kondici. Fyzická stránka velmi úzce souvisí s aktivním stárnutím. Do této kategorie se zahrnuje také oblast hrubé a jemné motoriky.

Díky stabilitě, kterou mohou získat komunikační partneři v důsledku působení canisterapeutického psa, mohou senioři dosáhnout větší sebedůvěry s následným samostatnějším pohybem.

Důležitou roli hraje pes při prohřívání svalů. To se děje zejména při polohování. Pes má totiž vyšší tělesnou teplotu než člověk. A protože je pes společenské zvíře, a rád přichází do kontaktu s lidmi, mohou s ním komunikační partneři chodit na procházky po městě a v okolí domova pro seniory. To potvrdil KP 2: „Procházky mám moc ráda, to my chodíme tady po městě a každý kouká a povídá si s námi.“

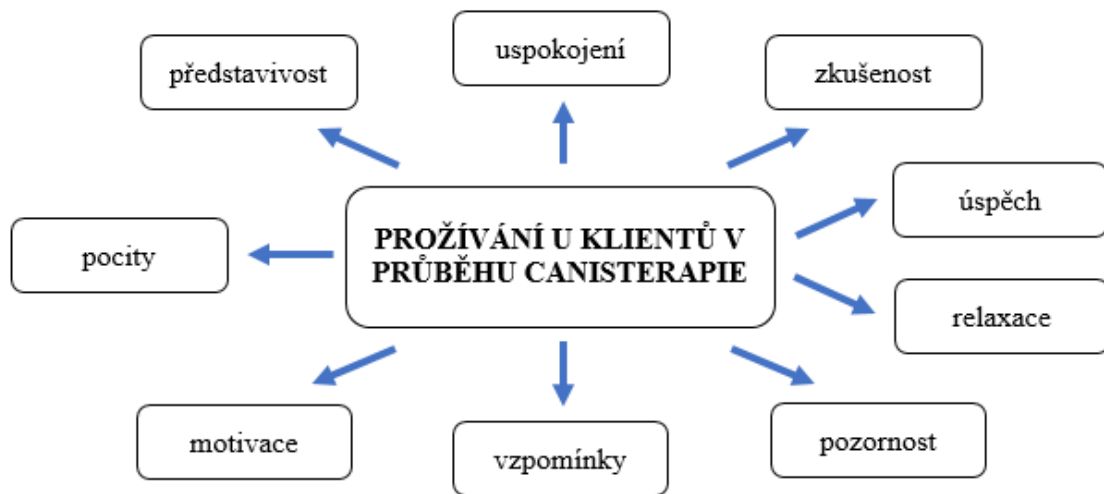
Komunikační partneři se shodli, že jsou po canisterapii motivováni k dalším procházkám, zejména během letních měsíců. Podle vlastní fyzické zdatnosti si udělají procházku kolem domova pro seniory nebo alespoň po zahradě.

I díky těmto procházkám zůstávají lidé z domova pro seniory v pohybu. Ale také se zde projevuje důsledek v oblasti sociální – na svých cestách komunikují s ostatními lidmi, případně potkávají své známé.

Mnoho klientů má pozitivní vztah ke zvířatům, a proto jsou motivováni k pohybu, pokud mají zájem se se psem vidět. To potvrzuje i KP 1, který udává: *„To víte, když chceme pejska vidět, tak za ním musíme dojít.“*

Poslední oblastí, na níž má canisterapie vliv, je jemná motorika. Jemnou motoriku lze popsat jako uchopování malých předmětů, česání nebo drbání psa. Do této skupiny aktivit ještě můžeme zařadit podávání pamlsků, připínání psa na vodítko nebo oblékání obojku. Cílem je zlepšit a rozvinout pohyb ruky. Dle komunikačních partnerů došlo k rozvíjení této oblasti takto: *„To víte, on má ten pejsek strašně moc chlupů a my si ho vždycky hladíme a češeme ho. Nebo mu házíme míčky.“*

4.3 Kategorie č. 3 Pocity klientů v průběhu canisterapie

Obrázek 6: Pocity klientů v průběhu canisterapie

Zdroj: vlastní výzkum

Obrázek č. 6 popisuje kategorii Pocity klientů během průběhu canisterapie. Zde jsem zařadila mnoho emocí, pocitů či dalších projevů, které jsem zaznamenala u většiny komunikačních partnerů.

V průběhu canisterapie vnímá každý jiné pocity či emoce. Během výzkumu jsem se setkala i s tím, že ne všichni klienti domova pro seniory vnímají canisterapii jako přínosnou. Přesto jsem zaznamenala mnoho pozitivních reakcí v průběhu celého mého výzkumu.

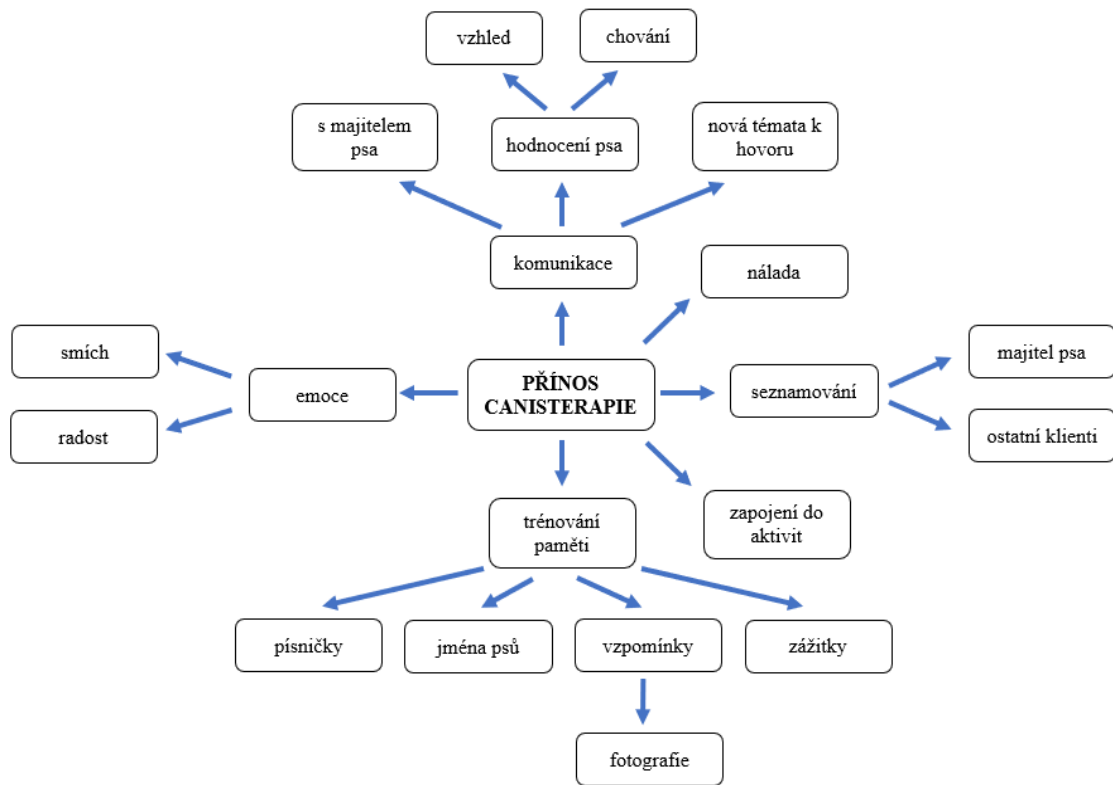
Komunikační partneři se shodli na tom, že během canisterapie dokážou relaxovat a uvolnit se. Konkrétní příklad uvádí KP 3: „Pamatuji si, že mě nedávno bolela hlava, ale po příchodu canisterapeutického psa mě přestala bolet.“ Také jim přináší určitou formu úspěchu. Během canisterapie lze rozvádět mnoho dalších aktivit, které jsou zmíněny již výše. Patří sem například házení a podávání míčků, připínání psa na obojek nebo zapamatování si co nejvíce informací o psovi. Právě tyto prvky dodávají komunikačním partnerům uspokojení, nebo pozornost od ostatních klientů či personálu domova pro seniory.

Vhodné může být i zapojení rodinných příslušníků do těchto aktivit, pokud se mohou a chtějí zúčastnit. Díky tomu získávají komunikační partneři další vzpomínky a mají motivaci se příště této terapii zúčastnit.

Pravidelné pořádání canisterapie dále klientům pomáhá v oblasti paměti, musí si zapamatovat datum konání terapie. Velkou výhodou jsou také informační tabule umístěné na chodbách domovů pro seniory, díky nimž mají komunikační partneři blíže k dosažení potřebných informací. Zjistit datum konání canisterapie pro ně může být motivací k pohybu.

Důležitým bodem je představivost. Ta se může rozvíjet přímo během canisterapie nebo po jejím ukončení. Během této terapie se u komunikačních partnerů vyskytlo mnoho pozitivních emocí. Z výzkumu proto vyplývá, že canisterapie hraje největší roli právě z pohledu emocionální stránky. Jak dodává KP 4: „*Je to uklidňující, příjemné a strašně se na pejska těšíme.*“

4.4 Kategorie č. 4 Přínos canisterapie

Obrázek 7: Přínos canisterapie

Zdroj: vlastní výzkum

Obrázek č. 7 popisuje kategorii Přínos canisterapie. Z mého výzkumu vyplývá, že canisterapie je pro seniory velmi přínosná. Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že je canisterapie velice obohacující metoda. Díky ní získávají pozitivní emoce, které jim mohou zlepšit den, anebo je canisterapie přivádí na jiné myšlenky. Mezi nejopakovanější emoce patřily smích a radost. To dokládá komentář KP č. 5: „Pejsek dodá chuť do života, pomazlíme se spolu, podrbeme ho nebo polechtáme na bříšku. To souvisí se zlepšením nálady.“

Mezi další přínos canisterapie patří seznamování. To bych zařadila do sociální oblasti komunikačních partnerů. Navázání vazeb, jak s majitelem psa či s ostatními klienty, je pro jedince velmi důležité. Zvláště pro starší osoby, které se v neznámém prostředí mohou cítit osaměle. Navázaná přátelství jim mohou pomoci s orientací v novém prostředí.

Dalším souvisejícím bodem je komunikace. Příchod nového psa znamená nový impuls v životě komunikačních partnerů. Díky tomu vznikají další témata k hovoru. Komunikační partneři se shodují na tom, že se vždy na pejska velmi těší a společně přemýšlejí, kdy bude další canisterapie. Což popisuje KP 6: „*My se vždycky sejdem třeba u oběda a říkáme si, kdy už ten pejsek zase přijde.*“ Dále se jeden z komunikačních partnerů pozastavil u hodnocení psa. Popisoval mi, jak pejsek vypadá, že má hodně chlupů, a vždycky ho všichni rádi hladí nebo češou. Také mě informoval o chování pejska a jeho jméně.

To vše vede k trénování paměti. Paměť lze posilovat mnoha způsoby, u těchto komunikačních partnerů je tato oblast také velmi důležitá.

Rozlišujeme dlouhodobou a krátkodobou paměť. Do krátkodobé se řadí informace, které si komunikační partner pamatuje kratší dobu. To se mi potvrdilo u KP 3: „*Já si nic nepamatuji, ale když přijde pejsek, to si jeho jméno chvíli pamatuju.*“

Dlouhodobá paměť, ukládající i slovní zásobu jedince, navíc napomáhá k procvičení kognitivních funkcí, a vede k lepší komunikaci mezi klienty. Také sem patří vzpomínky na psy. Na to mi KP 5 odpověděl: „*To já jsem měla hodně pejsků už od malička, vyrůstala jsem mezi nimi a jsem ráda, že mezi nimi můžu být i tady.*“ Komunikační partneři vzpomínají na své mládí nebo dětství, v němž měli doma psa. K navození vzpomínek mohou dobře posloužit fotografie, které byly pořízeny v průběhu canisterapie. Komunikační partneři se mohou těmito obrázky pochlubit rodinným příslušníkům a povídat jim o této aktivitě. Díky tomu mohou vznikat již uvedená nová témata k povídání. Během canisterapie se cítí mnoho komunikačních partnerů uvolněněji, v důsledku toho se například nebojí zaspívat si písničky s ostatními. Jako velmi příjemnou aktivitu sloužící k procvičování paměti zařadili klienti trénování jmen psů, kteří k nim do domova seniorů docházejí.

Pes je pro komunikační partnery příjemným zpestřením jejich dnů. A proto se rádi zapojují do aktivit, které se psa týkají. Patří sem granulování, připínání obojku nebo házení míčků. Majitel psa může také předvést nějaké triky či povely, a klienti – dobrovolníci si vše mohou se psem také vyzkoušet.

5 DISKUZE

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit přínos canisterapie jako metody v domově seniorů.

Canisterapie v České republice je založena na dobrovolnictví. Zdravotní pojišťovny ji neakceptují jako léčebnou metodu, proto se musí využívat jiné finanční zdroje (Jandová, 2012). Hasilová (2017) uvádí, že mezi další finanční zdroje patří právě dobrovolnická činnost.

Značnou roli v canisterapii hraje multidisciplinární tým, který vyniká týmovou spoluprací několika odborníků. Patří sem psychologové, fyzioterapeuti, logopedi, ergoterapeuti, speciální pedagogové a všeobecné sestry. V canisterapii klademe důraz na sociální začleňování a rehabilitaci. Canisterapeut musí mít znalosti v oblasti kynologie, etologie a sociálních dovedností. Musí umět komunikovat s lidmi a být empatický (Jandová, 2012).

Pro klienty v domovech seniorů jsou psi příjemným zpestřením jejich všedních dnů. Vzpomínají na své čtyřnohé miláčky, vyprávějí příběhy, a na návštěvy psích kamarádů se vždy moc těší (Podané ruce z. s., 2022).

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na oblasti, které může canisterapie ovlivnit. *Těmito oblastmi jsou vzájemná interakce, emoce a chování klienta, stimulace k aktivitě seniorů, sebevědomí a jemná motorika* (Velemínský, 2007, s. 137–138). Výzkumný soubor tvořilo celkem 6 komunikačních partnerů, kteří byli uživateli domova pro seniory. V rámci výzkumu byly stanoveny čtyři následující kategorie: Realizace canisterapie, Vnímání těla, Prožívání u klientů během canisterapie a Přínos canisterapie.

První oblastí byla Realizace canisterapie. Zde jsem se zaměřila na realizaci canisterapie ve vybraných domovech pro seniory. Nabízely se otázky: jak často v domově pro seniory canisterapie probíhá, kolik času tráví klienti s canisterapeutickým psem a zda probíhá skupinově nebo individuálně.

Na otázky, jak často canisterapie probíhá v domově pro seniory a kolik času tráví klienti s canisterapeutickým psem jsem od komunikačních partnerů získala velmi podobné odpovědi. Probíhá většinou opakovaně, a to jednou měsíčně. Komunikační partneři tráví se psem při skupinové canisterapii 1 hodinu. Při individuální se jedná o 15 až 20 minut s jedním klientem a psem. Bylo překvapující, že se canisterapie v obou zařízeních uskutečňuje v obou formách, a to jak ve skupinové, tak i individuální.

Myslím si, že zejména individuální canisterapie má velký přínos pro klienty, kteří nejsou schopni zúčastnit se canisterapie přímo.

Druhou kategorií tvořilo Vnímání těla. Zaměřila jsem se na hrubou motoriku, jejíž součástí byla chůze, procházky a celkové zlepšení pohybu komunikačních partnerů. Dále jsem se podívala na jemnou motoriku a uvolnění svalů, ke kterému dochází díky vyšší tělesné teplotě psa. Děje se tak například při polohování. Weber (2020) popisuje, že se během polohování komunikační partner uklidní, přejde do stavu relaxace, naslouchá dechu psa, vnímá tep psího srdce, dochází k samovolnému dýchání klienta, aniž by musel majitel psa nějak zasahovat. Pro některé komunikační partnery je příjemným stimulem dotek studeného psího čumáku, hebká psí srst. Právě tyto podněty jim přinášejí stav radosti a odpočinku (Weber, 2020).

V této oblasti však nedošlo k příliš velkému přínosu canisterapie. Zde považuji tuto metodu spíše jako podpůrnou. Švihlová (2014, s. 21) uvádí, že *96 % klientů cítí po canisterapii zlepšení jejich psychického nebo fyzického stavu. Především se jednalo o zlepšení duševního stavu. Pouze 26 % seniorů uvedlo, že se po naší návštěvě cítí, jak duševně, tak i fyzicky lépe. Pouze jeden klient uvedl, že nepozoruje žádnou změnu.*

Třetí zkoumanou oblastí bylo Prožívání u klientů během canisterapie. Cílem bylo zjistit, co zažívají či prožívají komunikační partneři během canisterapie. Většina komunikačních partnerů uvedla změnu ve vnímání úspěchu, pocitů, emocí a samotnou relaxaci.

Dále v nich canisterapie evokuje vzpomínky nebo je motivuje k dalším činnostem. Z mého výzkumu je patrné, že pes lidem pomáhá k aktivitě, mají díky němu jiné myšlenky, vypráví si o něm a předávají si svoje zážitky. Z výzkumu vyplývá, že prožívání v průběhu canisterapie hraje pro klienty významnou roli, protože díky psovi zažívají příjemné chvíle.

Čtvrtou kategorií byl Přínos canisterapie. Důležitá je část zaměřená na komunikaci. Za velký přínos pro klienty považují vznik nových témat k rozhovoru, která mohou zapříčinit lepší komunikaci mezi komunikačními partnery, nebo komunikačními partnery a jejich rodinnými příslušníky. V oblasti komunikačních obtíží bylo publikováno jen málo výzkumů (LaFrance et al., 2007). Studie LaFrance et al. (2007) uvádí, že přítomnost psa má potenciál stimulovat jak očividnou sociálně – verbální, tak i sociálně – neverbální komunikaci.

Podle Scheibecka (2011) pomáhají psi klientům zahnat samotu. Mnoho lidí trpí po odchodu svého partnera nebo při odchodu do důchodu. Domácí mazlíček, zejména pak pes, může sloužit jako jakýsi prostředník, díky kterému se naskytne nové téma ke konverzaci (Scheibeck, 2011).

Velký přínos canisterapie spatřuji v oblasti paměti. Canisterapie umožňuje klientům trénovat krátkodobou i dlouhodobou paměť. V dlouhodobé paměti se ukládají vzpomínky, které mohou být pro komunikační partnery příjemné a následně v nich vyvolat pocit radosti.

Během canisterapie se v domovech pro seniory obvykle pořizují fotografie. Ty mohou dále sloužit komunikačním partnerům jako podklad pro vybavování vzpomínek či jako nové náměty pro rozhovor s rodinnými příslušníky.

Již zmiňovaný trénink paměti může být i součástí canisterapie. Klienti se mohou pokusit o zapamatování si co největšího množství informací o psovi. Pes je také motivuje ke zpěvu s ostatními, klienti si s nimi mohou vyzkoušet i povely a triky. Trénink paměti může probíhat i formou vyprávění si vzpomínek a zážitků z dětství nebo dospělosti.

Následující zkoumanou oblastí byly emoce a nálady. Z výzkumu vyplynul velký přínos canisterapie pro tuto oblast. Stejně výsledky popisuje také ve svém výzkumu Machová et al. (2019). Uvádí, že dlouhodobý pobyt v nemocnici může mít na pacienty negativní dopad. I z toho důvodu došlo k zavedení zvířecí asistované terapie. Výzkumu Machové et al. (2019) se zúčastnilo celkem 72 jedinců. U této skupiny byl měřen krevní tlak a srdeční frekvence. Z výsledků výzkumu vyplývá, že v této oblasti nedošlo k velkým změnám, ale zvířecí terapie měla velký vliv na psychickou a emoční pohodu (Machová et al., 2019).

Cílem dalšího výzkumu bylo zmapovat, jaký vliv má canisterapie na krevní tlak a relaxaci u dvanácti dospělých osob (Machová, 2017). Těchto dvanáct jedinců se zúčastnilo třicetiminutové intervence, při níž leželi na zádech a jejich horní část těla byla v kontaktu se psem. Poté následovalo deset minut bez psa. U deseti lidí byly zaznamenány změny krevního tlaku (Machová, 2017).

Ve své bakalářské práci jsem k získání dat využila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Nebyly využity žádné zdravotnické metody, jako je například měření krevního tlaku. Můj výzkum byl spíše zaměřen na emoční oblast jednotlivých komunikačních partnerů, kteří se do rozhovoru zapojili.

Z mého výzkumu vyplývá, že canisterapie má největší přínos pro oblast emočního stavu či nálady jedince. V dalších uvedených oblastech je její vliv menší. Jak uvádí Hlušíčková (2014), využívání zooterapie (canisterapie, hiporehabilitace atd.) je důležitou součástí rehabilitačního a léčebného procesu. Pro klienty je práce s domácími mazlíčky zajímavá. Starají se o živého tvora, zvyšuje se jejich sebevědomí, lépe komunikují a mají větší motivaci pracovat v kolektivu (Hlušíčková, 2014).

Vrbanac et al. (2013) tvrdí, že domácí mazlíčci mají schopnost uklidnit úzkost a podpořit soucit a něhu. Autoři uvádí, že účast v programu zooterapie byla spojena se snížením osamělosti (Vrbanac et al., 2013).

Z dalšího využitého zdroje je patrné, že aktivity za asistence zvířat mohou fungovat jako přínosná a doplňující léčba mající vliv na příznaky týkající se chování a dalších psychologických jevů, u pacientů s různým stupněm závažnosti demence, a to zejména v případě, že je aktivita zaměřena na jejich speciální léčbu, potřeby a zájmy (Klímová et al., 2019).

Během zpracovávání praktické části bakalářské práce se objevilo také několik limitů. Jednalo se například o absenci sociálních pracovníků v domově pro seniory z důvodu nemoci, čímž vznikly překážky pro zorganizování setkání a samotných rozhovorů s klienty. Dalším omezením bylo onemocnění Covid-19, které se objevilo u několika klientů zařízení, a následně došlo k uzavření celého domova pro seniory na několik dní.

Díky výzkumu v domovech pro seniory jsem měla možnost mluvit i se sociálními pracovníky, kteří mi o canisterapii předali další zajímavé informace. Nejenže mi poskytli důležité odpovědi, které mi napomohly k psaní této práce, ale také se podělili o zajímavé zážitky s klienty. Zodpověděli mi doplňující otázky ke kategorii Realizace canisterapie ve vybraných domovech pro seniory. Při hledání vhodného domova pro seniory jsem zjistila, že canisterapie není v České republice příliš rozšířená, ale díky mému i jiným výzkumům se ukazuje, že tato metoda velmi pozitivně působí na několik oblastí. Ty se vzájemně ovlivňují.

V mé bakalářské práci, která je zaměřena na canisterapii u seniorů, působí canisterapie nejvíce na emocionální oblast. Myslím si, že by bylo přínosné canisterapii realizovat ve více zařízeních. Podle mého názoru přináší canisterapie do zařízení mnoho pozitivních momentů a podnětů. A to nejen pro klienty v domovech seniorů, ale například i pro rodinné příslušníky nebo personál, pro které může být canisterapie také novou a atraktivní aktivizační metodou.

Odpovědi na výzkumné otázky:

Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory po fyzické stránce?

Z výzkumu vyplývá, že po fyzické stránce canisterapie příliš účinná není. Přesto díky ní mohou klienti najít novou motivaci k pohybu, který realizují formou procházek po zahradě či domově seniorů, případně kvůli seznámení se s novým psem. Výhodou u fyzického působení je, že každý člověk se může zapojit svým způsobem a svými vlastními možnostmi. Dobrým cvičením je například házení či podávání míčků. Toto cvičení pozitivně ovlivňuje jemnou motoriku klienta. Pes také díky vyšší tělesné teplotě, než má člověk, pozitivně působí na zahřátí svalů, a to může vést k následné regeneraci a uvolnění. To se děje při polohování se psem.

Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory po emocionální stránce?

Po emocionální stránce hodnotí klienti canisterapii velice kladně. Dle výsledků dosahuje emocionální složka největšího přínosu ze všech kategorií. Klientům canisterapie přináší radost, smích, relaxaci, a často odcházejí z canisterapie s jinými myšlenkami. Také si mohou vzpomenout na svého psa, s nímž bydleli ve svých domovech.

Pomocí vzpomínání dochází ke stimulaci dlouhodobé paměti. Naopak díky novým poznatkům o psovi, který do zařízení přichází, si lidé často zapamatují nové informace, které jim předává majitel psa.

Jak hodnotí canisterapii klienti domova pro seniory po sociální stránce?

Z výsledků výzkumu je patrné, že i sociální stránka je obzvlášť pro seniory velice důležitá. Díky canisterapii se mohou lépe seznamovat s ostatními klienty a zlepšovat komunikaci. To jim může pomoci navázat nová přátelství a vazby s ostatními seniory. To je pro tuto skupinu lidí velice důležité, protože se často mohou cítit osaměle.

Mohou si povídat s kýmkoliv, kdo se terapie účastní, tedy se psem, majitelem psa nebo ostatními klienty. To zlepšuje vyjadřovací schopnosti, a navíc nabízí další možná témata k rozhovoru s rodinnými příslušníky. Výhodou canisterapie je, že se díky ní mohou rozmluvit i málomluvní klienti a vyjádřit tak některé své pocity nebo emoce.

6 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit přínos canisterapie jako metody v domově pro seniory.

Z tohoto cíle vychází výzkumná otázka, jak hodnotí canisterapii klienti domova seniorů. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že canisterapie je přínosnou metodou ve všech oblastech klientova života, ovlivňuje oblast fyzickou, sociální i emocionální. Ve výzkumném souboru bylo celkem 6 komunikačních partnerů, kteří byli ze dvou domovů pro seniory. Výzkum probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů, které jsem zaměřila na 4 oblasti.

První oblast se zabývala Realizací canisterapie ve vybraných domovech pro seniory. Tato oblast mi poskytla informace o tom, jak často se zde canisterapie pořádá, kolik času stráví komunikační partneři se psem a zda se zde realizují obě formy canisterapie (skupinová, individuální).

Druhá oblast se zaměřovala na Vnímání těla. U této oblasti jsem díky výsledkům došla k závěru, že canisterapie hraje v této oblasti důležitou roli především ve zlepšení pohyblivosti klientů a v jemné motorice. Přínosné jsou právě aktivity, které se psem lze dělat – připínání psa na vodítko, česání nebo hlazení.

Třetí oblast se zaměřovala na Prožívání u klientů během canisterapie. Z rozhovorů během výzkumu vyplynulo mnoho příjemných a pozitivních pocitů či emocí. Z výsledků můžeme usuzovat, že pro klienty hraje emocionální složka důležitou roli. Canisterapie přináší klientům radost, smích, uvolnění, lepší náladu a přivádí je na jiné myšlenky.

I přesto, že hodnotím pouze tyto 4 kategorie – realizace canisterapie, vnímání těla, prožívání během canisterapie a přínos canisterapie – výzkum ukázal, že canisterapie u klientů působí na všechny 4 kategorie a ty se navzájem ovlivňují. Zlepšuje komunikaci, paměť i kvalitu života, protože díky ní člověk lépe vyjadřuje svoje pocity a potřeby.

Myslím si, že by pravidelná canisterapie měla být součástí každého domova pro seniory.

Výzkum mi nastínil, že canisterapie v domovech pro seniory neprobíhá hned z několika důvodů. Mezi ně patří například malé množství canisterapeutických týmů, nedostatek času nebo neexistence organizací, které by tuto aktivizaci nabízely.

Tato bakalářská práce by mohla sloužit budoucím sociálním pracovníkům a canisterapeutům, kteří by se chtěli canisterapií zabývat. I mně přineslo psaní této bakalářské práce mnoho nových poznatků o canisterapii, které bych ráda využila ve své budoucí praxi. Canisterapii bych se ráda věnovala i v následujících letech.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ANIMALS ANGELS FOUNDATION., 2022. *Animal Assisted Education*. Dostupné z: <https://animalangels.org.in/what-we-do/animal-assisted-education/>.
2. AMERICAN SENIORS COMMUNITIES., 2014. *The Benefits of Therapy Animals for Seniors*. Lifestyle & Activities, Rehabilitation & Therapy. Dostupné z: <https://www.asccare.com/benefits-therapy-animals-seniors/>.
3. ANIMOTERAPIE., © 2009. Předpoklady psa. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <http://www.animoterapie.cz/canisterapie/predpoklady-psa.htm>.
4. AUBREY H. F., 2010. *Handbook on Animal– Assisted Therapy Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. ISBN 978-0-12-381453-1.
5. AURACANIS., 2016. *Canisterapie*. [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://www.auracanis.cz/index.php/o-nas/o-nas>.
6. BETLACHOVÁ M., UHLÍŘ P., KUCHAROVÁ Z., 2015. Canisterapie a její možnosti využití v rehabilitaci. *Rehabilitace a fyzikální lékařství*. 22(1), 16–17. ISSN 1803-6597.
7. BICKOVÁ, J., 2020. *Zooterapie v kostce. Minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Portál. ISBN 978-80-262-1585-1.
8. CANISTERAPIE, Z.S., 2021. *Metody canisterapie*. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/22-formy-canisterapie>.
9. DVOŘÁČKOVÁ, D. MOJŽÍŠOVÁ, A., 2019. Modern trends in the care of seniors in the residential facilities of the social services. *Kontakt / Journal of nursing and social sciences related to health and illness*. 21(1) 93–97. ISSN 1212-4117.
10. FYZIOKLINIKA., 2022. *Canisterapie*. [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://www.fyzioklinika.cz/poradna/clanky-o-zdravi/17-canisterapie>.
11. GEE, N, R. MUELEER M, K. CURL, A, L., 2017. *Human–Animal Interaction and Older Adults: An Overview*. *Front. Psychol.* Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2017.01416/full>.

12. HASILOVÁ, R., 2017. Co je canisterapie, co dokáže a co nedokáže? 1. díl. *Odborný časopis Sociální služby*. 1(19) 16–17. ISSN 1803-7348.
13. HEALTHLINE., 2016. *Pet Therapy*. [online]. [cit. 2021-15-10]. Dostupné z: <https://www.healthline.com/health/pet-therapy>.
14. HELPPES., 2018. *Canisterapie*. [online]. [cit. 2022-06-30]. Dostupné z: <https://helppes.cz/>.
15. HLUŠIČKOVÁ, T. GARDIÁNOVÁ, I., 2014. Využití farmingterapie pro léčebné účely. *Kontakt*. 16(1) 58–64. ISSN 1804-7122.
16. HOLCZEROVÁ, V., DVOŘÁČKOVÁ D., 2013. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada. ISBN 9788024746975.
17. JANDOVÁ, E., VELIČOVÁ, J., 2012. Využití canisterapie v ošetrovatelském procesu. *Florence. Odborný časopis pro nelékařské obory*. 6(6), 19–22. ISSN 2570-4915.
18. KLIMOVÁ., B, TOMAN., J, KUČA., K., 2019. Effectiveness of the dog therapy for patients with dementia – a systematic review. *BMC Psychiatry*. 19(1). doi: 10.1186/s12888-019-2245-x.
19. KODÝMOVÁ, P., 2016. *Canisterapie v rukou sociálních pracovníků a na míru každému klientovi? Ano, jde to!* Listy sociální práce. 1(4), 6–7. ISSN 2336-2332.
20. LAFRANCE, C., GARCIA, J. L., LABRECHE, J., 2007. The effect of a therapy dog on the communication skills of an adult with aphasia. *Journal of Communication Disorders*. 40(3) 215–224. ISSN 0021-9924.
21. LORAINNE, E., 2014. *Animal-Assisted Therapy: An Exploration of Its History, Healing Benefits, and How Skilled Nursing Facilities Can Set Up Programs*. 22(10).
22. MACHOVÁ, K., 2017. A dog's effect on clients' heart rate and blood pressure and the possibilities of its use in relaxation. *Journal of Nursing, Social Studies, Public Health and Rehabilitation*. 146–152. ISSN 1804-7181.

23. MACHOVÁ, K. PROCHÁZKOVÁ, R. ERETOVÁ, P. SVOBODOVÁ, I. KOTÍK, I., 2019. Effect of Animal-Assisted Therapy on Patients in the Department of Long-Term Care: A Pilot Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16 (8) doi:10.3390/ijerph16081362.
24. MALARIKOVÁ, L., MACHOVÁ, K., SVOBODOVÁ, I., VADROŇOVÁ, M., 2020. The use of animals in education. *Journal of Nursing, Social Studies, Public Health and Rehabilitation*. 15–20. ISSN 1804-7181.
25. MALÍKOVÁ, E., 2020. *Péče o seniory v pobytových zařízeních sociálních služeb*. Vyd. 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada: Praha. ISBN 978-80-271-2030-7.
26. MALINČÍKOVÁ, J. TALAFA, V. PUDICH, J. TICHÁ, R., 2012. Možnosti využití canisterapie v prevenci i terapii. *Praktický lékař*. 92(5). 284–286.
27. MAŤHOVÁ, L., 2012. Canisterapie u seniorů s demencí. *Psychoterapie*. 13(3), 133–135. ISSN 12130508.
28. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 8024713624.
29. MOTYČKOVÁ, E. a kol., 2018. *Aktivizace seniorů – tělesné a duševní aktivizační programy včetně pracovních listů*. Praha: Verlag Dashöfer. ISBN 9788087963753.
30. PET PARTNERS., 2021. *Pet Partners: Professionalizing Therapy Animal Visitation*. [online]. [cit. 2021-12-8]. Dostupné z: https://petpartners.org/wp-content/uploads/2021/04/PP_Flyer-Professionalizing-AAI-text.pdf.
31. PODANÉ RUCE, z.s., © 2022. *Canisterapie*. [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://canis.podaneruce.eu/>.
32. POMOCNÉ TLAPKY., © 2022. *Canisterapie*. [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://www.pomocnetlapky.cz/nase-sluzby/canisterapie>.
33. POSEKANÁ, M., 2018. *Historie zooterapie – canisterapie*. [online]. [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.pesweb.cz/cz/3069.historie-zooterapie-canisterapie>.

34. PRO CARE THERAPY., 2019. *The Pros and Cons of Therapy Dogs*. [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.procaretherapy.com/blog/pros-cons-therapy-dogs/>.
35. SCHEIBECK, R., PALLAUF, M., STELLWAG, C., SEEBERGER, S., 2011. Elderly people in many respects benefit from interaction with dogs. *European journal of medical research*. 16(12), 557–563. doi: 10.11862047-783x-16-12-557.
36. STANČÍKOVÁ, M., ŠABATOVÁ, J., 2012. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Vyškov: Sdružení Piafa. ISBN 978-80-87731-00-0.
37. ŠPATENKOVÁ, N., BOLOMSKÁ, M., 2011. *Reminiscenční terapie*. Praha: Galen. ISBN 978-80-7262-711-0.
38. ŠPATENKOVÁ, N., 2017. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada. Psyché. ISBN 978-80-247-5327-0.
39. ŠVIHLOVÁ, E., 2014. *Canisterapie a její vliv na seniory*. Středoškolská odborná činnost. Gymnázium Polička.
40. SVOBODOVÁ, I., 2011. *Praktické využití psů v zoorehabilitaci*. 1. Vyd. v Praze: Česká zemědělská univerzita. ISBN 978-80-213-2197-7.
41. VELEMÍNSKÝ, M., 2007. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona. ISBN 9788073221096.
42. VOSEČKOVÁ, A., 2014. *Kapitoly z psychologie stáří pro studenty sociální práce*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-376-5.
43. VRBANAC, Z., ZEČEVIC, I., LJUBIC, M., BELIC, M., STANIN, D., BRKLJAČA, N., ŽUBČIC, D., 2013. *Animal assisted therapy and perception of loneliness in geriatric nursing home residents*. *Collegium Antropologicum*. 37(3). PMID 24308245.
44. TORREY, T., 2020. Verywellmind. *How Therapy Dogs Can Improve Mental and Physical Health*. [online]. [cit. 2022-11-1]. Dostupné z: <https://www.verywellmind.com/therapy-dogs-benefits-2615438>.

45. TVRDÁ, A., 2020. *Canisterapie. Zvíře v sociálních službách*. Praha: PLOT. ISBN 978-80-7428-366-6.
46. VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ SDRUŽENÍ HAFÍK, Z.S., © 2021. *Canisterapie a její vývoj*. [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: <https://www.canisterapie.org/canisterapie>.
47. WEBER, V., 2020. *Metody canisterapie – 2. díl*. [online]. [cit. 2022-24-7]. Dostupné z: <https://blog.petcenter.cz/canisterapie-2/>.
48. WHITE M., 2020. Aspen senior care. *The benefits of a pet for seniors*. [online]. [cit. 2022-11-1]. Dostupné z: <https://aspenseniorecare.com/the-benefits-of-a-pet-for-seniors/>.
49. WORLD HEALTH ORGANIZATION., 2021. *Ageing and health*. [online]. [cit. 2022-06-6]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>.
50. Zákon č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online] [cit. 2022-06-6]. Dostupné z: [file:///C:/Users/vendy_4jayk0f/Downloads/sb037-06%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/vendy_4jayk0f/Downloads/sb037-06%20(2).pdf).

8 PŘÍLOHY

8.1 *Informovaný souhlas*

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době vypracovávám závěrečnou práci, v rámci, které provádím výzkum, jehož cílem je zjistit, jak hodnotí canisterapii klienti domova seniorů. Výzkum probíhá prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, které trvají cca 20 minut. Výzkum je zcela anonymní, nikde tedy nebude uveřejněno Vaše jméno.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí na výše uvedeném výzkumu. Studentka mne informovala o podstatě výzkumu a seznámila mne s cíli, metodami a postupy, které budou při výzkumu používány, stejně jako s výhodami a riziky, které pro mne z účasti na výzkumu vyplývají. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování závěrečné práce studentky.

Měl/a jsem možnost si vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Měl/a jsem možnost se studentky zeptat na vše pro mne podstatné a potřebné. Na tyto dotazy jsem dostal/a jasnou a srozumitelnou odpověď.

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním osobních a citlivých údajů účastníka výzkumu v rozsahu, způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.

V.....

Dne.....

Podpis účastníka výzkumu.....

Podpis studentky.....

8.2 Scénář otázek k rozhovoru

1. Jak probíhá canisterapie ve Vašem domově?
2. Jak často se canisterapie ve Vašem domově pořádá?
3. Kolik času strávíte s canisterapeutickým psem?
4. Co se u vás změnilo, když za vámi začali chodit canisterapeutičtí psi?
5. Jak na Vás návštěva psa působí?
6. Povězte mi něco o psech, kteří za vámi chodí...
7. Jak se cítíte během canisterapie?
8. Povídejte mi o tom, jak se cítíte po ukončení canisterapie?
9. Co vám přítomnost psů přináší?

8.3 Žádost o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce

Žádost o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce

Fakulta: Zdravotně sociální fakulta

Studijní program/obor: Sociální práce

Jméno a příjmení studenta/studentky: Vendula Petráková

Kontaktní údaje (e-mail, tel.): petrav03@zsf.jcu.cz, 720 482 628

Název instituce: Domov pro seniory

Název práce: Canisterapie v domově seniorů

Hypotézy, výzkumné otázky:

Výzkumná otázka:

1) Jak hodnotí canisterapii klienti domova seniorů?

Metodologický popis výzkumu včetně rozsahu výzkumného vzorku:

Praktická část bakalářské práce bude zpracována formou kvalitativního výzkumu. Pro zpracování praktické části bude použita technika polostrukturovaného rozhovoru.

Výzkumnou skupinu by tvořili klienti v domově pro seniory. Okruh respondentů bych stanovila na 5 až 6 klientů domova pro seniory.

Předpokládané výstupy:

Práce může sloužit budoucím sociálním pracovníkům a canisterapeutům, kteří by se canisterapií chtěli zabývat.

Vyjádření vedoucí/ho bakalářské práce:

Jméno: Mgr. Veronika Benešová, Ph.D.

Podpis:

Vyjádření kompetentní osoby instituce:

S provedením výše uvedeného výzkumu souhlasím/nesouhlasím.

Jméno:

Podpis:

9 SEZNAM ZKRATEK

AAA – Aktivity za asistence zvířat (Animal Assisted Activities)

AACR – Krizová intervence za asistence zvířete (Animal Assisted Crisis Respons)

AAE – Vzdělávání za asistence zvířete (Animal Assisted Education)

AAT – Terapie za asistence zvířat (Animal Assisted Therapy)

AOVZ – Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům

apod. – a podobně

cca – přibližně

č. – číslo

ČR – Česká republika

ESAAT – European Society for Animal – Assisted Therapy

např. – například

OSN – Organizace spojených národů

IAHAIO – Mezinárodní asociace organizací zabývajících se vztahy mezi zvířaty a lidmi

tzv. – takzvaný

WHO – Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)

10 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: První oficiální canisterapeutický pes	12
Obrázek 2: Využití psů ke canisterapii	21
Obrázek 3: Uvolnění spasmů	26
Obrázek 4: Realizace canisterapie	35
Obrázek 5: Vnímání těla	38
Obrázek 6: Pocity klientů v průběhu canisterapie	40
Obrázek 7: Přínos canisterapie	42

11 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: struktura výzkumného souboru	34
---	----